

vestnik

Letnik XVIII.

Celovec, petek, 25. januar 1963

Štev. 4 (1079)

Letošnja zima postavlja nove rekorde

Skoraj iz vseh predelov Evrope pa tudi iz Amerike in drugih delov sveta poročajo v teh dneh o nenavadno hudi zimi. Dolga desetletja ljudje ne pomnijo takega mraza in so si poročila edina v tem, da postavlja letošnja zima nove rekorde tako glede stopinj pod ničlo kakor tudi glede snega in snežnih zameotov. Zamrznilo so tudi številne velike reke, kot se to zgodi morda enkrat v sto letih. Škoda, ki jo je že doslej povzročila letošnja zima, se doslej sploh ne da oceniti. Pa tudi človeških življenj so zahtevali mraz, sneg in viharji že precejšnje število. Ob vsem tem pa meteorologi napovedujejo, da mrzlega vala še ne bo konec, marveč je treba računati, da bo zima še naprej neusmiljeno vladala nad razsežnimi predeli sveta.

V teh dneh so stolpci velikih in malih časopisov polni najrazličnejših poročil o letošnji zimi. Iz dneva v dan si sledijo vesti o novih snežnih zameotih, o nadaljnjem padanju temperature, o nepreglednem kaosu v prometu, o človeških in materialnih žrtvah, ki jih povzroča zima daleč po svetu. Tu in tam se morda za dan ali dva temperatura nekoliko dvigne, toda že naslednji dan spet pritisne nov mraz in tako že tedne sem vlada skoraj neprekinjeno mrzli val, kot ga že dolgo ne pomnijo.

Posebno močno je letošnja zima prizadela promet, ne samo cestni, marveč tudi železniški, letalski in ladjevski promet, saj so snežni zameoti in zamrznjene reke prekinile skoroda vse zveze. Večurne zamude mednarodnih vlakov prav tako niso redkost kot pa cele vasi, popolnoma odrezane od ostalega sveta; na letališčih stojijo letala, ki jih je blokiral sneg ali pa — kot se je zgodilo v Beogradu — hud vihar, v morskih in reških pristaniščih pa je na tisoče ladij zajetih med debelimi plastmi ledu. Taka je v teh dneh slika evropskega in tudi ameriškega prometa, kar seveda povzroča velike zmešnjave in tudi ogromno škodo.

Veliko skrb povzroča v teh razmerah preiskrba prebivalstva v krajih, do katerih že nekaj časa ni več rednih prometnih zvez. Za silo sicer skušajo pomagati z letali in helikopterji, vendar so tudi v tem pogledu velike težave. Prav tako resen problem predstavlja pomanjkanje kuriva in so zlasti prizadeti revnejši sloji prebivalstva, ki si ne morejo nabaviti potrebne količine lesa ali premoga, da bi se tako ubranili pri tiskajočega mraza. V raznih državah so v teku dobrodelne akcije Rdečega križa in drugih sorodnih ustanov, ki skušajo pomagati vsaj v največji sili. Na primer v Zahodni Nemčiji pa se je vključila v to akcijo tudi vojska in vsaj za silo oskrbuje s kurivom in živežem predvsem stare obnemogeljudi, ki bi bili sicer na milost in nemilost izročeni — zimi.

Posledice dolgotrajnega mrzlega vala pa je občutiti tudi v širšem pomenu. Zamrznjene reke ne dobavljajo več dovolj vode

elektrarnam in v mnogih državah že govorijo o potrebi po varčevanju z električno energijo. Tudi pri nas v Avstriji se v tem pogledu že kažejo prvi svarilni znaki in je o potrebnih ukrepih razpravljali tudi ministrski svet na svoji zadnji seji. Pristojni organi so dobili navodilo, naj ukrenejo vse potrebno za primer, da bi prišlo do resnejšega zastoja v proizvodnji električnega toka in danes se bo na Dunaju sestal forum, ki bo razpravljal in sklepal o ukrepih za štednjo pri porabi elektrike. Kakor doslej izgleda, bo tozadevno prizadeta trenutno le indu-

strija, ki bo morala svojo porabo električnega toka zmanjšati za deset odstotkov v primerjavi s povprečno porabo v zadnjih mesecih. Za prekršitev teh določil bodo predvidene občutne kazni, izvete pa bodo le posamezne panoge, katerih neovirano delovanje je neobhodno potrebno za varovanje splošnih življenjskih interesov prebivalstva.

Letošnja zima in njene posledice pa so v Avstriji pokazale še nekaj: namreč potrebo po ohranitvi polne produktivnosti domače premogovne industrije. O tem problemu je bilo v zadnjih letih že veliko govora in so določeni krogi zastopali mnenje, da je treba produkcijo domačih premogovnikov občutno skrajšati, ker ni donosna. Letošnji dolgotrajni mraz pa je take načrte prekršil, poleg tega pa se je po letu 1960 pokazalo, da poraba domačega premoga le ni tako nizka, kot so zagotavljali tisti, ki so zagovarjali ukinitve ali vsaj omejitve produkcije v posameznih premogovnikih.

Kulturna izmenjava med Koroško in Slovenijo

V okviru uradne kulturne izmenjave med Koroško in Slovenijo bo mednarodno znani

»Slovenski oktet«

gostoval na Koroškem in priredil koncerte v

- Celovcu 28. januarja ob 20. uri v Domu glasbe,
- Št. Vidu ob Glini 29. januarja,
- Spitalu ob Dravi 31. januarja,
- Beljaku 1. februarja ob 20. uri v Parcelsovi dvorani (Magistral)

Vstopnice za posamezne koncerte prodajajo v poštvalnih uradih, za koncert v Beljaku pa jih lahko dobite tudi pri Slovenski prosvetni zvezi.

Ob srečanju Adenauerja in de Gaulla: Še močnejša povezava Francija - Zahodna Nemčija

Ravno v dneh, ko je francoski predsednik de Gaulle izrekel usodno besedo glede vključitve Velike Britanije v Evropsko gospodarsko skupnost, je prispel na obisk v Pariz zahodnonemški kancler Adenauer z nekaterimi člani svoje vlade. Na zunaj seveda izgleda, da to srečanje nima nič skupnega z vprašanji EGS, toda že pred začetkom nemško-francoskih razgovorov se je pokazalo, da tudi ta problem igra veliko vlogo pri urejanju bodočih odnosov med obema državama. V zahodnonemških krogih so sicer poudarjali, da razgovorov v Parizu sploh ni treba povezovali s krizo v Bruslju, vendar so bili na francoski strani nekoliko drugačnega mnenja in so naglasili, da sporazum o sodelovanju med Francijo in Zahodno Nemčijo še ne pomeni, da sta že dosegli popolno soglasje o vseh političnih problemih.

Katanga združena s Kongom

V začetku tega tedna je bila s tem, da so sile OZN vkorakale v katanško mesto Kolvezi, zadnje postojanko Combeja, zaključena vojaška akcija za zopetno združitev Katange z ostalim Kongom. Kakor je Combe pred nedavnim obljubil, njegove oborožene sile niso se uprle zasedbi Kolvezija.

Z zaključno vojaško akcijo pa vprašanje Katange odnosno Konga še zdaleč ni rešeno. Zdaj se začena šte uresničevanje pravne platj združitve, predvsem pa bo treba rešiti številna vprašanja gospodarskega značaja. Katanško prebivalstvo je v zadnjih mesecih utrpelo veliko škodo in je v Katangi kljub bogastvu dežele na tisoče ljudi, ki jim grozi lakota. Generalni sekretar OZN U Tant je apeliral na članice svetovne organizacije, naj prispevajo za program civilne pomoči Kongu. Dejal je, da bo v ta namen potrebnih 19 milijonov dolarjev, od katerih pa bi za zdaj najbolj nujno potrebovali vsaj 8,5 milijona dolarjev.

Pogajanja o novi vladi

Tudi ta teden so se na Dunaju nadaljevala pogajanja med predstavniki obeh velikih strank o bodočem sodelovanju v novi zvezni vladi. Sestanki so bili v torek in včeraj, v sredo pa sta se sestala le po dva zastopnika ÖVP in SPÖ, da bi tako v ožjem krogu pripravili nadaljnje srečanje polnoštevilnih delegacij.

Ko pišemo te vrstice, podrobnosti o včerajšnjih pogajanjih še niso znane. Na torkovem sestanku pa so v glavnem razpravljali o vprašanju bodoče koalicije s posebnim ozirom na možnost, kako bi dosedanje koalicijsko obliko sprostili in jo vsaj v določenih vprašanjih zamenjali z bolj demokratičnimi oblikami parlamentarizma. Tukaj igra veliko vlogo vprašanje ljudskih glasovanj ali plebiscitov, katerih uvedba naj bi omogočila, da v posebno važnih vprašanjih ne bi odločal le maloštevilni koalicijski odbor, marveč bi svoje mnenje lahko povedale tudi najširše plasti prebivalstva — to so volilni upravičenci.

Ravno pri tem vprašanju pa se je izkazalo, da ÖVP, ki je v predvolilni kampanji zelo veliko govorila o upoštevanju ljudske volje in se še pri sedanjih pogajanjih o novi vladi rada sklicuje na »odločitev ljudstva«, noče nič slišati o resnični sprostitvi dosedanjega precej okornega koalicijskega režima. Je sicer za uvedbo ljudskih glasovanj, hotela pa bi jih omejiti le na taka vprašanja, kjer ji ne bi grozila nevarnost, da ostane s svojimi zahtevami v manjšini.

Pogajanja o novi vladi, ki se vlečejo že dolge tedne, naletijo torej vedno spet na nove ovire in je slej ko prej uganka, kdaj in kako bodo zaključena. Njihov dosednji potek pa je vsekakor pokazal, da bi si hotela ÖVP ob tej priložnosti prisvojiti mnogo več vpliva, kot ga ji pristaja na podlagi izida volitev 18. novembra 1962.

Po zadnjih vesteh so bila za včeraj predvidena pogajanja o novi vladi odpovedana, ker tudi v sredo na »ožjem« sestanku ni bilo mogoče doseči konkretnega napredka. Zdaj sploh ugibajo, če ne bi bilo bolje, da bi pogajanja vodili v ožjem krogu, zato doslej tudi niso določili termina za nov sestanek kompletnih delegacij. Nekateri pa sploh že vedo povedati, da pravih pogajanj zaenkrat ne bo več, marveč bo kancler Gorbach o dosedanjih prizadevanjih za sestavo nove vlade poročal zveznemu prezidentu Schärfu.

državi, marveč za vso Evropo in tudi za ostali svet, pač gre v bistvu za vojaška in politična vprašanja in ne toliko za gospodarske probleme. V Moskvi so ta sporazum tudi pravilno ocenili, ko so ugotovili, da sedanji obisk Adenauerja v Parizu nima nič skupnega z interesi utrjevanja miru in varnosti v Evropi, marveč je njegov namen zlasti v tem, nadalje izoblikovati vojaško-politično os Pariz-Bonn, ki omogoča Adenauerju, da po Franciji neposredno vpliva na politiko zahodnih držav.

Novi proračun Amerike:

1,385.000.000.000 šilingov
za namene vojaštva in obrambe

Ameriški predsednik Kennedy je predložil kongresu osnutek novega državnega proračuna, ki pomeni v povojni zgodovini Amerike nov rekord. Predvideva namreč izdatke v višini 98,8 milijarde dolarjev in 86,9 milijarde dolarjev dohodkov.

Pretežni del teh velikanskih sredstev naj bi šel za namene vojaštva in obrambe, namreč 55,4 milijarde dolarjev (približno 1 bilijon 385 milijard avstrijskih šilingov!), pa tudi sredstva, namenjena za znanstvene raziskave, bi v glavnem služila vojaškemu namenu.

V času, ko si človeštvo ničesar ne želi bolj kot mir, hoče Amerika ogromne denarje vložiti za oboroževanje. Pri tem pa je treba še upoštevati, da se mora ameriško gospodarstvo boriti z velikimi težavami. Predsednik Kennedy je prav te dni poudaril, da je zdaj odločilen trenutek, če se hoče Amerika izogniti recesiji. V Ameriki je še vedno štiri milijone brezposelnih, proizvodnja je za 30 do 40 milijard dolarjev pod zmogljivostjo, plačilna bilanca pa izkazuje več milijard dolarjev primanjkljaja. Kennedy pa je povedal še več: 32 milijonov Američanov živi na robu siromaštva in ameriški delovni ljudje morajo berati, če zbolijo ali postanejo stari.

Za vojaške namene pa je kljub temu dovolj denarja!

Po pristanku SZ na mednarodno inšpekcijo:

Boljši izgledi za prepoved jedrskih poskusov

Tako imenovane »atomske sile« — Amerika, Anglija in Sovjetska zveza — se po svojih predstavnikih na pogajanjih v Washingtonu trudijo, da bi dosegle sporazum o prepovedi jedrskih poskusov. Taka pogajanja se sicer vlečejo že več let, vendar doslej ni bilo mogoče doseči napredka, ker so zahodne sile vztrajale na mednarodni inšpekciji na kraju samem, medtem ko je Sovjetska zveza take inšpekcije odklanjala z utemeljitvijo, da bi v bistvu pomenile legalizacijo špijonaže.

Zdaj pa je prišlo v tem vprašanju do važnega preokreta, ko sta ameriški predsednik Kennedy in predsednik sovjetske vlade Hruščov v zvezi z nedavno krizo okoli Kube izmenjala vrsto pism in po rešitvi kubanskega vprašanja soglasno ugotovila, da je prišel zdaj čas za reševanje tudi drugih spornih vprašanj. Posebno paznjo sta pri tem posvetila vprašanju prepovedi jedrskih poskusov in je sovjetski predsednik Hruščov v svojem pismu naglasil, da bi bila Sovjetska zveza pod določenimi pogoji pripravljena tudi na mednarodno inšpekcijo.

To napoved je svetovna javnost sprejela z velikim zadovoljstvom in tudi na sedežu Združenih narodov izražajo zadovoljstvo s takšnim razvojem položaja ter ga ocenjujejo kot spodbuden napredek.

Vsekakor je sovjetska zveza s tem odprla nove možnosti za konstruktivna pogajanja in je zdaj na zahodnih silah, predvsem pa na Ameriki, da tudi s svoje strani dokažejo dobro voljo in pripravljenost za doseg sporazuma o prepovedi jedrskih poskusov.

Po odkritju škandala na področju gradnje cest:

Škandal v uradu za zunanjo trgovino

Medtem, ko splošni razvoj v naši državi kaže, da je konjunkturo zamenjala naraščajoča gospodarska stagnacija in ko vodilni državniki že resno opozarjajo, da bo treba v bodoče jermen tesneje zapeti, je v zadnjih 14 dneh že v drugič razburila javnost vest, da je policija na sledi prijaviteljem, ki se protizakonito na veliko bogatijo v škodo skupnosti in delovnih ljudi. Po velikem gospodarskem škandalu, ki ga je povzročilo odkritje ilegalnega kartela podjetij za gradnjo cest, je bilo pretekli teden razglašeno, da je policija že delj časa na sledi drugemu škandalu, ki zadeva tekstilno trgovino. V povezavi s tem škandalom je že od 3. januarja zaprt uslužbenec urada za zunanjo trgovino zveznega ministrstva za trgovino in obnovo.

V tem uradu je uslužbenec Peter Köck, ki je istočasno občinski svetnik ÖVP v nižjeavstrijski občini Pressbaum, vodil referat za Čehoslovaško. V tem svojstvu se je povezal s lastnikom solnograškega import-eksportpodjetja ing. Karlom Petrom Brestanom in dunajskim trgovcem Marcelom Klingerjem. Ta trojica je po eni strani poceni uvažala inozemsko blago in ga potem kot avstrijsko drago prodajala naprej na evropski Zahod. Po drugi strani pa je s fingiranimi fakturami izposlovala uvozna dovoljenja za blago, ki ni bilo nikoli uvoženo.

Temu početju je prišla policija na sled, ko je neki trgovec iz Welsa naznanil, da ga je trojica nagovarjala, da bi 176.000 metrov blaga iz Jugoslavije in Čehoslovaške deklariral za avstrijsko blago in da bi ga potem po znatno višjih cenah izvozil v Zahodno Nemčijo in druge zahodne evropske dežele. Taisti trgovec je vedel tudi povedati, da ga je imenovana trojica še nagovarjala, da bi njej izstavil fingirane račune v vrednosti dveh milijonov šilingov.

Sploh je Köck obdolžen, da je na podlagi fingiranih faktur za ing. Brestana izstavljala uvozna dovoljenja.

Za opravljanje svojih »poslov« si je ta trojica izbrala dunajske prostore ing. Brestanovega podjetja, kjer se je redno shajala. Kako dolgo se je tam shajala in kakšen obseg so zavzemali njeni »posli«, še ni docela jasno. Vsekakor pa je precej gotovo, ga ti »posli« ne

bodo malenkostni. Köck je namreč že pet let služboval v ministrstvu za trgovino. Poleg njegovih uradnih potovanj na Čehoslovaško so menda najdene beležke pokazale, da se je tja tudi večkrat podal ilegalno in obiskaval »zaupnike« svojih poslov. Da »posli« imenovane trojice niso le novejšega datuma, marveč so se morali že delj časa ugodno razvijati, je sklepati tudi iz tega, da je Köck že leta 1960, ko je na veliko moderniziral svoj dom, razpolagal z velikimi vsotami denarja, ne da bi kdo vedel, kako si ga je pridobil.

Zaenkrat je ta škodljiva trojica pod ključem, nadaljnje preiskave pa bodo pokazale tako obseg škode, ki jo je povzročila, kakor bodo gotovo razkrile tudi širšo mrežo trgovskih krogov, ki so povezani s tem škandalom. Upati je le, da pristojne oblasti škandala v bodoče ne bodo tako skrivale, kot so ga doslej, ko so njegove podrobnosti objavile šele v preteklem tednu, ko je bila imenovana trojica že 14 dni pod ključem.

Kritična znamenja v avstrijskem lesnem gospodarstvu

Ceprav so cene hlodovine zadnje čase ponekod nazadovale tudi za 60 šil. pri kubičnem metru, Avstrija na sedanji ravni cen lesa na evropskem trgu ne more konkurirati s skandinavskimi in vzhodnoevropskimi državami. Cene avstrijskega lesa so na evropskem trgu previsoke. To je tudi glavni vzrok, da skandinavske, v zadnjem času pa tudi vzhodnoevropske države s svojim lesom izpodrivajo naš les na zahodnonemškem, holandskem in francoskem trgu in da nasproti vzhodnoevropski konkurenci nismo več v stanju plasirati našega lesa v Grčijo, v Sredozemlju in v Levantu. V zadnjem času pa vzhodnoevropski les osvaja pred leti še izključno naš lesni trg v srednji Italiji.

Slabost avstrijske lesne trgovine je že vsa leta bila, da se je vse preveč krčevito držala italijanskega, nemškega in švicarskega tržišča. Zato sedaj konkurenco drugih držav tem huje čuti. Izvzemši švicarski trg, kjer je lani izvoz rezanega lesa povečala za 50.000 kubičnih metrov, je uvoz močno nazadovale tako v Zahodno Nemčijo kot v Italijo. Na italijanskem trgu, kjer je prej do 82 % lesa izviralo iz Avstrije, ga je lani izviralo le še 62 %.

V novejšem času pa je dobila Avstrija nadaljnjega močnega konkurenta na lesnem trgu. Ta konkurent je Madžarska, ki se je s pomočjo posredništva za ruski les na zahodnoevropskem trgu od uvoznika spremenila v izvoznika lesa. Madžarska prodaja ruski les v Italijo in Zahodno Nemčijo ter tudi — kakor to čudno zveni — v Avstrijo. Podoben konkurent kot Madžarska postaja za naš les tudi Vzhodna Nemčija.

V takih okoliščinah je lani prvič od leta 1953 prišlo do tega, da smo izvozili manj kot 3 milijone kubičnih metrov lesa. Izvoz je lani dosegel komaj 2,9 milijona kubičnih metrov in kakor vsa znamenja kažejo, v bližnji bodočnosti tudi ni izgledov, da bo v bodoče spet naraščal.

Jugoslovanska mladina se tudi letos pripravlja na velike delovne akcije

Največja delovna akcija jugoslovanske mladine bo tudi v tem letu gradnja avtoceste »Bratstva in enotnosti«, na kateri bodo letos dogradili zadnji odsek, in sicer od Osiponice do Beograda v dolžini 58,5 kilometra. Pri tej akciji bodo sodelovale mladinske delovne brigade iz vseh jugoslovanskih republik, med katerimi bo iz Slovenije 2160 mladincev in mladink.

Poleg avtoceste pa bo jugoslovanska mladina sodelovala še pri raznih drugih delovnih akcijah širom države. Tako so tudi v Sloveniji že začeli pripravljati razne večje in manjše krajevne mladinske delovne akcije. Slovenska mladina bo letos poleg objektov za družbeno življenje in tehniško vzgojo gradila cesto Šmarje—Kumrovec, ki bo povezovala Slovenijo s Hrvaš-

kim Zagorjem, nadalje koprsko luko ter zimsko-športni središči na Jesenicah in v Kranjski gori. V te akcije se bodo letos vključili tudi aktivni ljudske tehnike in v prostem času pripravili razne rekvizite, učila in pribor za opremo novih tehniških delavnic in laboratorijev.

Na gradnjo avtoceste »Bratstva in enotnosti« bosta prvi dve slovenski mladinski delovni brigadi odšli že 1. aprila. Sestavila ju bosta okraja Koper in Ljubljana. V teh dveh brigadah kakor tudi v tistih, ki bodo delale na avtocesti septembra in oktobra, bodo predvsem mladi proizvajalci iz kmetijstva in industrije, v ostalih izmenah pa se bo razvrstila srednješolska in študentska mladina.

20.000 „Wüstenrot“-domov v Avstriji

Gradbena hranilnica »Wüstenrot«, o katere vloži pri gradnji stanovanj smo v našem listu že večkrat poročali, je podala poročilo o svojem delovanju v letu 1962. Iz tega poročila je razvidno, da je bilo pri hranilnici v zadnjem letu sklenjenih 13.245 novih pogodb s skupno vsoto 1 milijardo in 640 milijonov šilingov, kar je za 4 odstotke več kot v letu 1961, ko je bilo sklenjenih 12.873 pogodb z vsoto 1 milijardo in 574 milijonov šilingov. Pri tem je značilno, da odpadeta dve tretjini teh pogodb na take varčevalce, ki bodo sredstva za svoj lastni dom ali stanovanje potrebovali šele v štirih ali petih letih, kar pomeni, da hranilnica z vplačanimi denarji lahko razpolaga za pomoč drugim, ki si hočejo svoje lastno ognjišče ustvariti že prej.

Doslej je gradbena hranilnica »Wüstenrot« financirala v Avstriji že 20.000 lastnih domov. Samo v letu 1962 je razdelila na 4296 varčevalcev lepo vsoto 476,2 milijona šilingov; poleg tega pa je nadaljnjih 1500 varčevalcev prejelo tako imenovane vmesne kredite v skupnem znesku 190 milijonov šilingov.

V zadnjem letu se je zelo uspešno razvijalo tudi mladinsko gradbeno varčevanje in obsega vrednost doslej pri hranilnici »Wüstenrot« sklenjenih mladinskih gradbeno-hranilnih vlog že nad milijardo šilingov. To je vsekakor lep razvoj, če upoštevamo, da je bila ta

vrsta varčevanja uvedena šele pred šestimi leti.

Končno je treba omeniti še posebni »družinski sklad«, iz katerega omenjena hranilnica daje podpore družinam, ki imajo veliko otrok, ter mladim zakonskim parom. Iz tega sklada je hranilnica »Wüstenrot« doslej nudila 1400 družinam brezobrestna posojila in s tem potrdila svoj socialni pomen.

Iz zasedanja avstrijskih velesejmov na Dunaju

Pod predsedstvom koroškega velesejmkega prezidenta Rudolfa Novaka je bilo pred nedavnim na Dunaju zasedanje predstavnikov avstrijskih velesejmov. Na tem zasedanju so izčrpno obravnavali vprašanje ECE — trgovinskega komiteja v Ženevi o problemih mednarodnih velesejmov. Glasno so odobrili poročilo poslovodje, direktorja koroškega velesejma Friedricha Gutschmarja in sklenili udeležbo avstrijskih velesejmov na avstrijskem tednu meseca oktobra 1963 v Bruslju. Poslovno vodstvo je bilo zadoščeno, da izvede potrebne priprave za uresničitev načrta. Notranja vprašanja so obravnavali v vzdušju soglasja.

POŠIROKEM SVETU

ALŽIR. — Medavnega kongresa alžirskih sindikatov se je udeležila tudi jugoslovanska delegacija pod vodstvom člana izvršnega komiteja ZKI Svelozara Vukmanovića. Pred povratkom v domovino je Vukmanovića povabil predsednik alžirske vlade Ahmed Ben Bela in mu izročil povelje za predsednika Tila, da obišče Alžirjo. »Naša država bo srečna — jo dejal Ben Bela — da pozdravi maršala Tila, našega velikega prijatelja«.

WASHINGTON. — V forek so se v Washingtonu nadaljevali razgovori med predstavniki Amerike in Sovjetske zveze o prepovedi jedrskih poskusov. Teh razgovorov so se prvič udeležili tudi predstavniki Velike Britanije pod vodstvom britanskega veleposlanika v Washingtonu Ormsby-Goreja. Razgovori med Ameriko in Sovjetsko zvezo so se začeli 14. januarja v New Yorku.

COLOMBO. — V Colombo so pred dnevi objavili besedilo predloga šestih držav na nedavni konferenci v Colombo za rešitev indijsko-kitajskega spora. Kakor znano so na konferenci v Colombo sodelovali predstavniki nebloksovskih držav Burme, Kambodže, Cejlona, Gane, Indonezije in Združene arabske republike. Svoj predlog za rešitev indijsko-kitajskega spora so udeleženci konference poslali vladama v Peking in Delhi.

NEW DELHI. — Poljski zunanji minister Rapacki se je med svojim večdnevним obiskom v Indiji sestal s predsednikom indijske vlade Nehrujem. Oba državnik sta ob tej priložnosti razgovarjala o mednarodnem položaju s posebnim poudarkom na razoroževanju ter razpravljal o znanem načrtu poljskega zunanjega ministra o ustvaritvi brezatomske cone v Evropi.

MOSKVA. — Centralni komitej KP Sovjetske zveze je objavil sporočilo, v katerem ostro obsoja protidemokratske akcije tunizijske vlade, ki je pred kratkim prepovedala delovanje tunizijske komunistične partije. Sovjetska partija izraža solidarnost s tunizijskimi komunisti in upa, da bodo nadaljevali boj za demokratizacijo in napredek ter za izboljšanje življenja delovnih ljudi Tunizije.

DZAKARTA. — Poročevalska agencija Reuter je objavila vest, da je britanska kolonialna policija na Severnem Kalimantanu (Borneo) prepovedala razpečevanje indonezijskega tiska in knjig v Bruneju in drugih britanskih posestih. Policija je sežgala vse indonezijske knjige in časopise, ki so po pošti prišli na tamkajšnje naslove. V indonezijski prestolnici Džakarti pričakujejo, da bo indonezijska vlada ostro protestirala proti tem ukrepom.

LONDON. — V 57. letu starosti je po težki bolezni umrl vodja britanskih laburistov Hugh Gaitskell. Posle šefa laburistične stranke bo do novih strankinih volitev, katerih datum še ni določen, opravljal dosedanj Gaitskellov namestnik Brown, vendar v poučenih krogih poudarjajo, da ima največje izglede za novega predsednika stranke vodja njenega levega krila Wilson.

BERLIN. — Med nedavnim kongresom vzhodnonemške Enole socialistične stranke je predsednik sovjetske vlade Hruščov povabil na sestanek župana zahodnega Berlina Brandta, vendar le-ta povabila ni sprejel. V tej zvezi je prišlo do precejšnjega prerekanja v Zahodni Nemčiji. Župan Brandt je na prejšnji izjavi, da mu je kancler Adenauer dejal, da bi na njegovem mestu povabil sprejel, toda tiskovni predstavnik bonnske vlade Hase je pozneje to izjavo prekalical in povedal, da je bil Adenauer proti sestanku zahodnoberlinskega župana Brandta s sovjetskim predsednikom Hruščovom.

LJUBLJANA. — Komisija za versko vprašanja LR Slovenije je tudi letos priredila noveletni sprejem, katerega se je udeležilo 60 duhovnikov rimsko-katoliške in evangeličanske verske skupnosti. V imenu Komisije je goste pozdravil predsednik Boris Kocijančič, odgovorila pa sta mu generalni vikar ljubljanske nadškofije dr. Josip Pogačnik in senior evangeličanskega seniorata v LRS Leopold Hari. Oboje stranke je bila poudarjena želja po nadaljnjem poglobljanju medsebojnih odnosov.

BEJRUT. — Lani je dobil Irak 95 milijonov irakskih dinarjev (okrog 270 milijonov dolarjev) za petrolej, ki so ga tuje družbe načrpile na naftnih poljih v Iraku. V primerjavi s prejšnjim letom so se lanske dohodki povečali komaj za milijon dinarjev (2,8 milijona dolarjev). Vendar bi bila iranska petrolejska proizvodnja lahko veliko večja, če bi se tuje družbe bolj trudile za povečanje proizvodnje.

SAIGON. — Amerika izda za vojaško, gospodarsko in tehniško pomoč Ngo Din Diemovemu režimu v Južnem Vietnamu več kot poldrugi milijon dolarjev dnevno. Kljub tej širokogrudni pomoči pa osvobodilno gibanje Vietkong uspešno nadaljuje svoja akcija in prizadaja Diemovemu režimu čedalje hujše udarce.

SKOPJE. — Letos bodo iz Makedonije izvozili za približno 9600 milijonov dinarjev industrijskega blaga in kmetijskih pridelkov. To bo za nekako 48 % več kakor lani. V izvoz bo šlo največ industrijskih izdelkov, katerih vrednost bo za eno tretjino večja od lanske. Povečanje izvoza imajo v načrtu vse industrijske panoge razen tobačne industrije. Za približno eno četrtino pa bo letos večji tudi izvoz kmetijskih pridelkov.

DUNAJ. — V okviru raznih podražitev je trenutno govora tudi o zvišanju cene pri sladkorju. Zastopniki podjetij zahtevajo podražitev za 80 grošev pri kilogramu, predstavniki sindikatov in delavske zbornice pa pravijo, da taka podražitev nikakor ni upravičena. Nova cena sladkorja naj bi veljala od 1. aprila dalje in je upati, da bo prišlo do znosnega sporazuma.

TOKIO. — Poveljnik ameriških oboroženih sil v Pacifiku je izjavil, da morajo Amerika in njeni zavezniki s tem računati, da bo v bližnji bodočnosti — to je v enem ali v dveh letih — tudi LR Kitajska imela svojo atomsko bombo.

Avstrijski gospodarski drobiž

Avstrijska industrija železa in jekla preživlja zadnje čase nevarno krizo. Težave pri vnovčenju njenih izdelkov vedno bolj naraščajo. Spričo teh težav so bila nekatera podjetja zadnje čase prisiljena, da so reducirala svojo proizvodnjo in odpustila znaten del svojih delavcev. Tako je podržavljeno podjetje akcijske družbe Böhrer & Co. v Kapfenbergu odpustilo 150 delavcev, podjetje podržavljene Alpine Montan pa je moralo v Kindbergu na Štajerskem odpustiti 50 delavcev.

Fluktuacija delavcev avstrijskemu gospodarstvu ne povzroča le velikih skrbi, ampak tudi ogromno škodo. Ker menja okroglo 20 % delavcev letno najmanj enkrat svoje delovno podjetje, ima zaradi tega avstrijsko gospodarstvo okoli 2 milijardi šilingov škode na leto. Po proučevanjih avstrijskega centra za produktivnost namreč staneta najtežje delavca in njegova vpeljava v delovni proces najmanj 5.000 šil., v specializiranih obratih pa tudi 80.000 šil. Najbolj trpita na fluktuaciji gradbena in tekstilna industrija, kjer menja več kot tretjina delavcev vsaj enkrat svoje delovno podjetje.

Mehanizacija avstrijskega kmetijstva, ki ga do 83 % predstavljajo kmetije do 20 ha skupne površine, je v zadnjih letih burno napredovala. Pri okroglo 400.000 kmetijskih obratih je v zadnjih 10 letih število traktorjev poskočilo od 30.000 na 150.000, število žitnih kombajnov pa od 900 na 16.000. V istem času se je število pralnih strojev po kmetijskih gospodinjstvih povečalo od 3.900 na 129.000, število zmrzovalnih skrinj in hladilnikov pa od 3.700 na 102.000. Sedaj se pričinja obdobje, ko bo treba obrabljene stroje nadomestiti z novimi. Prej so bili na manjših kmetijah pretežno kupljeni z izkupičkom za posekani les. Kdo jih bo sedaj plačal, ko znaša produktivnost osebe, ki dela v kmetijstvu, komaj 800 šil. na mesec, je nedvomno pereče in resno vprašanje.

Enkratne podpore za delavske upokoјence

Tiskovni urad Pokojninske zavarovalnice za delavce — deželni urad Graz — sporoča, da je leta 1962 podporni odbor izplačal 1.542 potrebnim upokoјencem podpore v znesku 701.426 šilingov. Podpore so dobili upokoјenci, ki so prišli v stiske zaradi bolezni ali smrtnega primera ter za nabavo protez, prevoznih stolov za bolne, za slušalne aparate in prispevke k stroškom za zobna nadomestila.

Jezike se najlaže učijo majhni otroci

Vsak narod bi lahko z lahkoto obvladal tri jezike — pravi znani kanadski nevrolog dr. Penfield — če bi jih učili v letih, ko se otroci najlaže naučijo tujih jezikov, to je v rani mladosti. V teh letih zbira otrok v svojih možganih »besedne enote«, ki jih bo lahko pozneje, ko se bo njegov besedni zaklad povečal, uporabil. Te enote se vtisnejo v možgane in so pripravljene za takojšnjo ali kasnejšo rabo tujega jezika.

Po mnenju dr. Penfielda lahko vsak človek v kasnejših letih razširi svoj tako pridobljeni besedni zaklad za 300 do 10.000 besed. Vendar bo zelo verjetno izgovarjal te kasneje pridobljene besede na način, v katerem bo lahko prepoznati način izgovorjave njegovega prejšnjega učitelja. Zato pomenijo te »izvirne enote« vse kaj več kot samo vajo za gibčnost ustnic in jezika. Predstavljajo glasovne in miselne enote, ki se fizično vtisnejo v otrokove možgane in ki jih bo otrok uporabljal pri kasnejšem oblikovanju živčno-celične baze vsake nove besede.

Otroci iz tistih dežel, kjer je v rabi več kot en sam jezik, se mnogo laže naučijo še kakšnega drugega jezika kot pa tisti otroci, ki v svojih mladih letih le redko slišijo govoriti kak drug jezik kot svojo materinščino. Ti se šele kasneje v srednji šoli učijo enega ali tudi več drugih jezikov, toda v tej dobi povzroča učenje jezikov mnogim otrokom hude težave. Zato je dr. Penfield mnenja, da bi se morali otroci učiti drugih jezikov že v osnovni šoli.

Tako misli o učenju jezikov ugleden znanstvenik v Kanadi. Toda, ali ne bi bil ta učenjak naravnost zaprepasčen, če bi zvedel, kako prav pri nas na Koroškem lahkomišlino in naravnost neodgovorno zapravljamo edinstveno priložnost za učenje dveh jezikov? Nočemo govoriti o tistih zabitežih, ki se v svoji nacionalistični ošabnosti protivijo učenju obeh deželnih jezikov, saj jih dovolj ostro obsojajo njihovi lastni otroci, ko v zrelejših letih uvidijo, ob kakšno priložnost so jih spravili starši s svojim strahom, da se ne bi »umazali« z znanjem drugega deželnega — to je slovenskega jezika. Treba pa je vedno spet in spet govoriti o tistih starših, ki doma v družinskem krogu govorijo slovensko, svojim otrokom pa iz kakršnega koli vzroka ne omogočijo, da bi v šoli izpopolnili znanje materinščine.

Ko govori kanadski znanstvenik o učenju drugih jezikov, seveda misli na tuje jezike. Toda v našem primeru niti ne gre za tuj marveč domači jezik, ki mu člen 7 državne pogodbe priznava značaj in pravice enakopravnega uradnega jezika, pri pretežni večini prebivalcev južne Koroške pa poleg tega še za materni jezik, največji zaklad vsakega človeka in naroda. Kdor pa zaničuje svojo materino govorico, zaničuje samega sebe in ga zato tudi nihče ne more imeti za poštenjaka, kajti: kdor izda materni jezik in narod, bo še toliko laže izdal kaj drugega.

Tega bi se morali zavedati vsi starši po naših dolinah, ki želijo svojim otrokom dob-

Tradicionalni »Slovenski ples« v Celovcu

je bil tudi letos velika kulturno-družabna prireditev

V navzočnosti številnih častnih gostov, med katerimi je predsednik Slovenske prosvetne zveze dr. Franci Zwitter posebej pozdravil koroškega deželnega glavarja Wedeniga, generalnega konzula FLRJ v Celovcu Borisa Trampuža s soprogo in ostalimi člani generalnega konzulata, svetnika ambasade FLRJ na Dunaju Ljuba Majeriča, zveznega narodnega poslanca FLRJ Marijo Vilfanovo iz Ljubljane, predsednika Občinskega ljudskega odbora Kranj Martina Koširja s soprogo, zastopnika Slovenske gospodarsko-kulturne zveze v Italiji Boga Samso iz Trsta ter predstavnikov posameznih organizacij koroških Slovencev, je bil zadnjo soboto v Celovcu tradicionalni »Slovenski ples«, ki se je spet razvil v veliko kulturno-družabno prireditev.

Nad tisoč obiskovalcev, naših slovenskih ljudi iz Zile, Roža in Podjune, pa tudi iz Celovca, med njimi lepo število nemško govorečih prijateljev naše prireditve, se je odzvalo povabilu Slovenske prosvetne zveze. Prišli so kljub zelo neugodnemu vremenu in napolnili veliko dvorano ter stranske prostore celovške Delavske zbornice, ki je bila za ta večer in noč prizorišče tradicionalnega »Slovenskega plesa«, nesporno ene največjih in najbolj obiskanih plesnih prireditev na Koroškem.

Posebno doživetje je bil tudi na letošnjem »Slovenskem plesu« uvodni kulturno-umetniški spored. Najprej se je predstavila godbeno-pevska skupina »Pavle Kernjak«.

Kot zelo mlad ansambel seveda še ne razpolaga s potrebno rutino, vendar pa je pokazala dovolj življenjske volje že v tem, da je niso uspeli prisiliti k molku krogi, ki so kratko pred prireditvijo hoteli s svojimi preizkušnimi sredstvi izsiljevanja, pritiska in prepovedovanja onemogočiti njen nastop in sploh izpodkopati njen obstoj. Čeprav njena izbira komadov za tako priložnost ni bila ravno posrečena, je skupina uspešno prestala svoj »ognjeni krst« in se bo ob nadaljnji prizadevanosti — če pomislimo le na mladega trobentača, ki je naravnost zaljubljen v svoj instrument! — gotovo razvila v priljubljen ansambel. O taki priljubljenosti nedvomno lahko govorimo pri Velikem plesnem orkestru iz Kranja, ki je pod vodstvom Franca Puharja nastopal s pevcema Marjano Deržaj in Ninom Robičem, ter pri ansamblu ljudske glasbe »Boris Frank s svojimi Kranjci«. — Višek umetniškega užitka pa je razumljivo bil nastop plesnih in pevskih solistov ljubljanske Opere ob spremljavi pianistke Zdenke Carjeve: Magda Vrhovec in Vlasto Dedovič sta plesala odlomek iz »Labodjega jezera« Čajkovskega ter Tatjana Remškar in

Janez Mejač Albenizev »Španski ples« (koreografija dr. Henrik Neubauer), medtem ko sta oba baletna para v čudovitih narodnih nošah izvajala Gotovčev »Kolo Morano«; s svojim krepkim baritonom je navdušil Edward Sršen v Ipavčevi »Jaz nimam lepe ljube« in zlasti v ariji Figara iz Rossinijevega »Seviljskega brivca«, dočim je Hilda Hözl s svojim lepim sopranom pela arijo Leonore iz Verdijevega »Trubadurja«.

Glavni del prireditve — kakor pove že njen naslov — je bil seveda posvečen plesu in prijetni družabnosti. Veliki plesni orkester iz Kranja in ansambel »Boris Frank s svojimi Kranjci« iz Ljubljane sta igrala zelo marljivo, saj so bili kratki odmori le takrat, ko so si morali godbeniki obrisati usta ali pa plesalci zajeti zrak po kakšnem twistu in posebno poskočni polki. Le enkrat v letu je »Slovenski ples«, zato je ob tej priložnosti vse veselo in sproščeno; pozabljene so vsakodneвне skrbi in za kratke ure, ki so ob plesu in zabavi še posebno kratke in včasih kar prekratke, so vsi udeleženci ena sama velika in vesela družina. Ravno v tem pa je tudi pomembna naloga »Slovenskega plesa«, ki iz leta v leto uspešno pomaga navezovati in utrjevati prijateljske vezi med ljudmi različnih gledanj in različnih jezikov!

KULTURNÉ DROBTINE

● Italijanske oblasti so prepovedale izdajo kataloga za razstavo risb in slik ekspresionista Georga Grosza, češ da so reprodukcije umetnikovih del nemoralne. Nasprotno pa razstava sama ni bila prepovedana.

● Znana operna pevka Maria Callas je odpovedala pogodbo, po kateri bi morala v Londonu nastopiti kot Carmen. Zato pa se baje pripravlja na vlogo Isolde, s katero naj bi se v Covent Gardenu uveljavila kot pevka v Wagnerjevih delih.

Jadranski koledar 1963

Pod pokroviteljstvom Slovenske gospodarsko-kulturne zveze v Trstu, osrednje organizacije Slovencev v Italiji, je Založništvo tržaškega tiska tudi letos izdalo obsežen »Jadranski koledar«, ki obsega 256 strani in vsebuje lepo vrsto najrazličnejših člankov ter mnoge zanimive ilustracije.

»Jadranski koledar« je v pravem pomenu besede koledar več ali manj le po naslovu, kajti v polni meri zasluži naslov zbornik ali almanah življenja in prizadevanja slovenske narodne manjšine v Italiji. V uvodnem članku »Za nove odnose« podaja Boris Race bilanco preteklega leta tako v odnosih med posameznimi manjšinskimi organizacijami kakor tudi v odnosih med državo in večinskim narodom ter manjšino. Milan Bolčič je prispeval pregled zunanjepolitičnega dogajanja v letu 1962, Lavo Čermelj pa poroča o osvajanju vesolja. Široko je zajel problematiko odnosov med naprednimi italijanskimi silami in Slovenci Eugenio Laurenti v svojem članku »Vloga in problemi politike levega centra«, Zorko Jelinčič pod naslovom »Lepa Vida umira...« opozarja na načrtno poitalijančevanje nekdanj izključno slovenskih vasi na Tržaškem, nato pa v obširnem članku sledijo dokumenti borbe za narodnostne pravice Slovencev pod Italijo.

Nadalje prinaša koledar zanimive prispevke o sindikalnih borbah in uspehih v letu

1962, o obsejni trgovini na Tržaškem, o avtonomiji italijanskih dežel in posebej o statusu dežele Furlanija-Juljska krajina, o načrtu nove ustave in gospodarstvu v sosedni Sloveniji, o tržaškem in goriškem tisku v letih 1961 in 1962, o ureditvenem načrtu za tržaško občino, o prosvetnem življenju, o Goriški na pragu dvajsetega stoletja, o gospodarski zgodovini Slovencev v Furlaniji in o Rezijanih, spominja pa se tudi šestdesetletnice tržaškega pisatelja dr. Vladimira Bartola, vstaje v Brdih, let narodnoosvobodilne borbe, kmečkih uporov na Primorskem in v Istri ter pripoveduje o lepota primorske zemlje. Kmečkemu prebivalstvu pa so namenjeni članki o agrotehničnih ukrepih v borbi proti suši, o vrstah graha in paradižnika, o nekaterih značilnih boleznih domačih živali in o stoletnici »Umne gospodarja«.

Ne nazadnje pa je treba omeniti še vrsto leposlovnih prispevkov, črtic in pesmi, ki so jih prispevali Filibert Benedetič, Miroslav Košuta, Salvatore Kollwitz, Josip Tavčar (radijska igra »Klinika za živčne čudeže«), Boris Pahor, Milan Bolčič, Stanka Vilhar, France Magajna, Zorko Petan, Saša Vrtnik in Riko Pertot.

»Jadranski koledar« za leto 1963 lahko naročite v knjigarni »Naša knjiga«, Celovec, Wulfengasse.

Dachau bo postal spomenik

Zloglasno nacistično taborišče smrti Dachau velja že danes za nekak spomenik in ga obiskujejo vsako leto številni ljudje iz vseh delov sveta, da obujajo spomine na dobo krvavega nasilja nemškega »herrnvolka«. Toda Dachau v sedanjem stanju ni ravno najbolj primeren, da bi dostojno spominjal na mnoge tisoče žrtev, ki so v tem taborišču končale svoja življenja po zločinskih načrtih »nove ureditve« Evrope.

Do 20. obletnice osvoboditve tega taborišča — 29. aprila 1965 — bodo podirili vse nekdanje jetniške barake, v katerih danes delno prebivajo begunci. Na njihovem mestu bodo zgradili anglikansko cerkev in sinagogo ter uredili muzej, ki bo nadomestoval sedanji provizorični muzej. Novi muzej bo imel 17 oddelkov in dvorano za projekcije, posebno sejno dvorano in knjižnico.

Mednarodni odbor za Dachau, ki ga sestavljajo člani iz 22 držav, je povabil 4 arhitekta — 2 Jugoslavana, 1 Nemca in 1 Angleža, da izdelajo načrt za spomenik 120.000 žrtvam tega taborišča. Spomenik bo stal okoli 10 milijonov šilingov.

ro in jim bočejo izravnati pot v življenje. Vzgoja v materinščini je zdrava osnova za vsako drugo izobrazbo in le človek, ki ljubi svoj jezik in svoj narod, bo znal spoštovati tudi druge jezike in narode.

V pripravi je

Slovar sodobnega slovenskega knjižnega jezika

2. Katero besedišče naj zajamemo? Čehi so v uvodu k velikemu slovarju rekli, da pri njih odločuje raba po 1880. V epilogu pa zatrjujejo, da besednjak sloni na delih klasične literature, in citirajo tudi Erbeno in Nemcovo. Torej so pomaknili mejo nekako na 1850. Rusi upoštevajo dela od Puškina naprej, Rečnik od Dositeja oz. za Hrvate od ilirizma dalje. Poljaki navajajo tudi mrtve besede slavnih klasikov. Naš odbor je za to, da slovar zajame besedni zaklad sodobnega knjižnega jezika od moderne naprej z upoštevanjem besedišča naših klasikov, vstevši Prešerna. Arhaizmov, besed iz narečij, slanga ali žargona slovar ne bo navajal, razen če jih rabi pomembnejši avtor. Tako delajo vsi sodobni slovarski besednjaki.

3. Besede in rekla bo vsekakor treba označiti po njih vrednosti in rabi pa tudi po stilistični plati. Uredniški odbor bi zelo rad izvedel vaše mnenje, kako je obravnavati napačno rabo, barbarizme, germanizme, nepotrebne izposojenke in pod., skratka puristično stran. Češki

slovar pravi v epilogu, da je bilo puristično stališče uveljavljeno samo na začetku dela. Po našem je naloga podobnih del ne samo čim popolnejši prikaz današnje jezikovne rabe, marveč do neke mere tudi opozarjanje na nepravilnosti.

4. Pomen. Slovanski slovarji te vrste hočejo vsako besedo pomensko opredeliti brez pomoči tujega jezika. To skušajo doseči na več načinov: s čisto logično definicijo, z obširnim opisovanjem, s citati. Zlasti definiranje in opisovanje močno povečuje obseg dela, pa vendar včasih kaj malo pove in razlaga jasno s temnim. Tako so n. pr. klešče opisane v celih treh vrsticah, a iz razlage je res težko povzeti, da gre za klešče. Ali so res potrebne takele razlage: ukrasti — vzeti s sebičnim namenom tujo stvar brez lastnikovega dovoljenja; duh — misleča, čuteča in delujoča človekova zmožnost; brat — vsak izmed sinov v razmerju do drugih otrok istih staršev; vreči — napraviti, da se kaj premakne z mesta in pade v neki razdalji; dvoglav — ki ima dve

2 glavi; administratorski — ki se nanaša na administratorja. Odbor meni, da splošno znane besede in že po sebi razumljive zveze ne potrebujejo definicij, ilustrirali jih bodo zgledi in citati. Pač pa bodo potrebne neke splošne oznake, kadar se beseda rabi v različnih pomenih. Vsekakor se geslo ne more opredeliti in razložiti s samimi sinonimi in antonimi.

5. Strokovno izrazje. Za znanstvene termine velja, da ne sodijo v besednjak knjižnega jezika tisti, ki so znani samo ozkemu krogu strokovnjakov. Seveda je izbor zmeraj subjektivno pobarvan. Zatorej smo priporočili terminologom, naj predlagajo samo izraze, za katere so trdno prepričani, da spadajo v besedni zaklad povprečno izobraženega Slovence. Pri terminih je zelo pereča pomenska stran. Prevodov je malo, sinonimov navadno ni, sama kratkica stroke pa vsekakor ne bi zadostovala. Tako se bo pač treba zateči k definicijam in opisom čeprav včasih dolgoveznim. Nekateri termini, n. pr. iz botanike, bodo imeli razlago v latinskih imenih. Prav gotovo bi bilo zaželeno, če bi slovar tudi v teh primerih ilustriral pomen in rabo s citatom.

6. Omejeni obseg narekuje način citiranja. Predvsem ne bo mogoče citiranje in extenso, tudi bodo morale zadostovati kratice avtorjev. Za osvetlitev enega pomena bo dosti en citat, vendar pa bo potrebno, da s citati ilustriramo tudi pomenske odtenke, rekla in stilistične posebnosti. — Pomen bomo obravnavali v širših skupinah, preglednost ne dovoljuje, da bi se spuščali v pretirano drobljenje.

7. Ali naj navajamo izvor besede (dedni fond, izposojenke, knjižne besede tujke)? Tudi slovarji imajo v tem pogledu precej različno prakso, slovanski n. pr. analizirajo samo tujke (za druge besede daje edino ruski navedbe iz starih slovarjev). A tudi pri tujkah je obravnavanje kaj različno, včasih je naveden jezik, iz katerega so, drugič spet jezik posrednik. — Odbor predlaga, naj se navajanje izvora opusti.

8. Razpored gesel. Veliki ruski slovar ima geselska gnezda, sicer pa se zateka h kazavkam in dodatnim abecednim seznamom. To je vsekakor ilustrativno za pomen in besedotvorje, otežuje pa iskanje. Manjši slovarji varčujejo s prostorom in si pomagajo na različne načine: a) uporabljajo v omejenem obsegu geselska

gnezda (za mocijo, manjšavke, iterativne, za izpeljanke na -ski in -stvo); b) izpuščajo izvedenke in sestavljenke z rednim pomenom pripone ali predpone (bratov, sestrin, nelep, prevelik), vendar so si postavili za kriterij frekvenco; c) omejujejo citiranje.

Uredniški odbor se je odločil za abecedni red brez gnezd. Od izpeljank in sestavljenk je treba vzeti vse, ki imajo kak pomenski odtenek ali se pogosto rabijo. Praviloma ne bomo upoštevali enkratnih in tudi ne potencialnih besed.

Po teh vidikih urejen slovar se bo — upamo — dostojno približal velikim slovarjem pri drugih Slovanih. Pri tem odgovornem delu si zelo želimo, da bi z nami sodelovala vsa javnost, posebno pa tisti, ki se poklicno ukvarjajo z jezikom. Če kdo ne more povedati svojega mnenja o vseh točkah, naj si pač izbere tiste, ki ga zanimajo. Vsaka pripomba in nasvet bo dobrodošel. Pošiljajte jih na naslov: Inštitut za slovenski jezik SAZU, Ljubljana, Novi trg 4/I, pp. 323.

Redakcijski odbor:

Anton Bajec
Mile Klopčič
Fancé Tomšič

(Konec)

Kmečka mati - gospodinja

Kmetje radi potarnajo, da znaša njihov delovni čas po 14 in tudi več ur dnevno. To so dejali tudi na nekem sestanku kmetov Slovenske kmečke zveze. Drži, kmečko delo je naporno, zahtevno in nenehno. Toda povprečno računano, bodimo si odkriti, stalnega in tudi ne povprečnega 14 ali več urnega delavnika menda ni več, kajti ne bi dandanašnji lahko našli nekoga, ki bi iz dneva v dan garal po toliko ur. Pač, še pred malo desetletji je bil čas, ko so morali ljudje na kmetiji vse delo opraviti s silo svojih rok ter volovsko in konjsko uprego. Takrat je delo zahtevalo ogromno delovnega časa.

Ob košnji in ob žetvi na primer so ustajali zgodaj, komaj je petelin zapel v jutranji mrak, so se že dvignili iz postelji in šli kositi na rosnih travnikih. Delavnik je bil dolg, 14 pa tudi 16 ur. Ob ajdovi setvi, ko so prej še veliko več ajde sejali, je orač »becal« v rano jutro, da so do nastopa poletne vročine že nekaj storili. V jeseni pa, ko je bilo treba pridelke spravljati v vedno bolj kratkem dnevu in ko je dozorelo sadje, so v pozne nočne ure »tolikli«, to je mečali sadje za prečo. Kjer je bilo veliko tepke, ki se rade mečajo, so pogosto tolkli skoraj do polnoči, rano zjutraj pa so spet nadaljevali s tem delom. Nekdo je pravil, da so neprespani ljudje brez zadostnega počitka, hodili čez dan kot sence in se spočili šele takrat, ko je bil kakšen »ndiv«, kmečki sopraznik. Žitne snope so za sušenje skladali na ostrve, kar je bilo gotovo zamudno in naporno delo. Potem so začeli snope skladati v kupčke in menda noben »ajfel« ni ostal na njivi. Od jeseni in skoraj do božiča pa so mlatili »prazno slamo«.

Z napredkom se je ta način dela in mnogo drugega napornega truda bistveno spremenilo in obrnilo na boljše. Tehniški pripomočki v veliki meri nadomeščajo človeško fizično moč in silo — predpostavimo pri kmetiji, ki si jih more nabaviti —: električna energija, motor, traktor, motorne kosilnice in kosilno-mlatilni kombajni, motorne žage in drugo — ves ta razvoj je prevzel ogromno napornega dela in razbremenil človeka, vola in konja.

Kdor pa pozna razmere na kmetih, ve, da so dela, ki so nenehna, ponavljajoča se v delavnici, nedeljo in praznik. Oskrba družine, krmljenje in ureditev snage in reda v domu. Ponekod imajo sicer že tako urejeno, da se na primer nedeljska »blevska služba« menja, da je ob nedeljah in praznikih vedno kateri drugi zadolžen, da jo opravi, ker pač ne gre, da bi to nujno delo vedno opravljal eden in isti, ki ima tudi pravico in si želi kakšno nedeljo in praznik kot prost dan. Kljub temu pa zahteva kmečko delo še zmiraj v primeri z drugimi zaposlitvami ogromno dela, kajti nikoli vsega dela ne opravi stroj in kmečki človek tudi ob izumih tehnike ne more počivati in vedno drži, da kmečko delo, prav v poletnih dneh, ko traja zares od zore do mraka, daleč ne dosega ustrežajoče plače po vrednosti vnosa kmetijskih pridelkov.

V tem sestavku pa se hočemo spomniti kmečke matere-gospodnje, trpinke na manjšem in srednjem kmetijskem obratu. Še vedno in v stoterih primerih je tako, da ima takšna mati-gospodinja nenehno delavnik vključno nedelje in praznike, poleti ter pozimi. Nenehno jo priganja delo v gospodinjstvu — za kmetijo, družino, ne zase. Zgodaj zjutraj, ko še dolgo ni zasvetil beli dan, je na nogah, krmil svinje in oskrbuje krave, pomolze in hiti s kuhanjem zajtrka. V takem delu se že v ranem jutru izživlja, vsak dan, vse leto. Otroci morajo pravočasno v šolo, oskrbljeni oblečeni, često pa zahtevajo še manjši otroci materinsko pomoč in oskrbo.

Komaj je opravljeno to jutranje delo, trajajoče ure s prenosom težkih veder svinjske krme in jerbasov za krmljenje krav in druge živine, ponekod tudi težkih veder za vodo, ker povsod vode nimajo v kuhinji, hiti kmečka gospodinja v poletnem času na polje, kjer čaka okopavanje, pletve in žetev. Pridno dela, čelo kipi od znoja, neizmerno prsti prebrskajo ženske pri pletvi, mnoge rastline posebej o- grebejo, zagrebejo ali se je kako drugače dotaknejo, samo da je njiva čista in da pomagajo rastlinam pri tekmah s plevelom. Opoldne spet hiti domov, da pripravi kosilo, po kosilu pa spet urno na polje in dela, dokler ne lega mrak na zemljo. Zvečer v gospodinjstvu srednje in male kmečke gospodnje ni počitka, spet je na večernem redu molža, oskrba svinj in živine ter priprava večerje. Končno se zadnja, izmučena in iscrpana, vleče k počitku, če ne krpa in šiva še prej raztrgane blačke, jankice in nogavice svojih otrok. Le kratak je počitek in zjutraj je mati-gospodinja spet prva na nogah in znova se začne dan, dolg dolg delavnik. Pri vsakem delu je takšna kmetica zraven, ne le v kuhinji in gospodinjstvu, temveč tudi v hlevu, na polju, travniku in tudi v gozdu. Prostega časa si ne utegne privoščiti, če gre po opravkih v mesto ali v cerkev, je njena prva skrb, da čimprej pride domov k svojim vedno se ponavljajočim opravkom vse leto iz dneva v dan.

Takšnih kmečkih gospodinj je še mnogo, malih in srednjih kmetic, kajti različnih dela

Za poglobitev dobrih odnosov med sosednima državama

V Št. Vidu ob Glini, v popolnoma nemško govorečem koroškem mestu, imajo zelo mnogo smisla za poglobitev dobrososedskih odnosov med sosednjima državama Avstrijo in Jugoslavijo. To je prejšnji teden pokazalo letno zborovanje Avstrijsko-jugoslovanske družbe, katerega se je udeležila vrsta častnih gostov. Predsednik družbe, občinski svetnik Plangger, je pozdravil med drugimi častnimi gosti namestnika deželnega glavarja Krassniga, župana Zankla, podžupana Roma, generalnega konzula FLRJ Trampuža, konzula Petroviča, vicekonzula Čopa, mestnega svetnika Mörtha ter zastopnika Avstrijsko-sovjetske družbe dipl. ing. Fiedlerja.

Na zasedanju so naglasili, da je naloga družbe posredovanje kulturnih stikov med Avstrijo in Jugoslavijo. Kulturne izmenjave so odličen doprinos k boljšemu medsebojnemu spoznavanju obeh narodov, je dejal med drugim predsednik Plangger in povedal, da se je v zadnjih dveh letih izvedla vrsta takih prireditev. Poleg tega so napravili izlete v različne kraje Jugoslavije in sicer od obstoja organizacije 16 potovanj s 567 udeleženci. Razen tega je družba posredovala s sodelovanjem sindikata poštarjev počitniška bivanja v Jugoslaviji. V vrsti kulturnih prireditev so nastopili nekateri predavatelji iz Jugoslavije. Koncertna prireditev ansambla »Veseli Kanjci« je bila popolnoma razprodana. V naslednjem bo v vrščilo obiska slovenskih predavateljev imel v Jugoslaviji osemnedavno predavateljsko turnejo Josef Spitzer. Krajevna organizacija družbe v Št. Vidu šteje 89 članov ter ima tudi letos mnogo načrtov, med temi obisk smučarskih skokov na Planici in ob veliki noči letalski izlet v Beograd ali Sarajevo.

Namestnik deželnega glavarja Krassnig je izrazil svoje priznanje dejavnosti Avstrijsko-jugoslovanske družbe v Št. Vidu in zagotovil, da bo v Celovcu spet poživil deželno Avstrijsko-jugoslovansko družbo. K besedi sta se oglasila tudi župan in generalni konzul Trampuž. Župan je povedal, da bo februarja v Št. Vidu gostoval znani pevski zbor iz Jugoslavije, ki bo potem nadaljeval svojo turnejo na Japonskem in v Ameriki.

Za zaključek zborovanja je član družbe predvajal slikovno poročilo o doslej izvedenih potovanjih ki jih je družba priredila po Jugoslaviji.

Občni zbor gasilcev

Bilčovs. — Da med nami še ni zamrla smisel o medsebojni pomoči v primerih nevarnosti in nesreč, je zgovorno pokazal občni zbor tukajšnjega gasilskega društva, ki je bil v nedeljo dne 20. januarja v gostilni pri Miklavžu. Nad 60 aktivnih in podpornih članov se je zbralo, da slišijo in odobrijo ali pa zavrnejo poročilo vodstva za minulo leto.

Poročilo, ki sta ga podala načelnik in tajnik društva, je bilo zelo obširno. Iz tega se je lahko povzelo, da je bilo delovanje naših gasilcev, kakor zmeraj, tudi v tem letu razgibano. Pohvalo zaslužijo aktivni gasilci za njihovo požrtvovalnost, katerih četa šteje 34 za pomoč bližnjemu v potrebi nesebično pripravljenih mož in fantov. Podpornih članov, to je takih, ki so svojčas zastavili svoje moči in sposobnosti v službi pomoči bližnjemu je pi gasilskem društvu 76.

Za zares udaren nastop gasilcev v slučajih požarov in drugih nesreč so nujno potrebne mnoge vaje. Z zadovoljstvom se lahko ugotovi, da so te vaje aktivni gasilci skoraj polnoštevilno obiskovali. Potrebe tega potrjuje dejstvo, da nesreča nikoli ne miruje. Trikrat so bili naši gosilci alarmirani v minulem letu, da so hoteli na kraj nesreče. V suhem poletju se je iz nepojasnjene vzroka vnel gozd blizu Drave. Če ne bi bili gasilci takoj na mestu, bi lahko nastala ogromna škoda, tako pa so jo vrli gasilci zabranili. Ob nevihti je strela udarila v skedenj Bistrove kmetije v Branči vasi. Gasilci sicer niso mogli zabraniti, da je skedenj pogorel, vendar so pred ognjem obvarovali hišo in zabranili razširitev ognja na sosednje stavbe. V tretjem primeru pa je nastal ponoči ogenj pri p. d. Tinu v Bilčovsu, kjer se je zaradi preblizu postavljene peč vnela stena. Domača družina je ogenj ukrotila, toda že so bili tudi gasilci na mestu, da bi ob potrebi obvarovali družino pred večjo požarno škodo.

V minulem letu so prezidali in razširili tudi gasilski dom. Dom so hkrati z novo nabavljenim gasilnim avtom na lepo uspeli

olajševalnih tehniških pripomočkov si, kakor v večjih kmetijskih obratih, ne morejo nabaviti. Donos kmetije komaj krije najnujnejše vsakdanje potrebe. Posledica tega napornega dela je prezgodaj zablano zdravje, toda za temeljito zdravljenje in okrevanje ni časa. Takšna kmetica se ne more sprostiti niti takrat, ko pričakuje otroka in tudi ne po porodu. Kar se tiče socialne in materinske zaščite, je takšna kmetica še daleč zadaj za drugimi poklicnimi stanovci. Na kakšen dopust ali potrebno okrevanje, sproščeno domačih vsakdanjih skrb in dela, niti ne utegne misliti.

V tem in še marsičem drugem za socialno zaščito mater in gospodinj malih in srednjih kmetijskih obratov je bilo doslej veliko zamujenega in se je pravzaprav zelo malo storilo, na kar bi treba nujno misliti, kajti ni čudo, da mladi smečki nasledniki skoraj že težko dobijo žene-gospodnje, ker še vedno drži, da so na takih »pavirih« dela naporna.

slavnosti blagoslovili in izročili svojemu namenu. Pri tej slavnosti je sodelovalo celotno prebivalstvo in tudi naši domači slovenski besedi se je odmerilo vsaj nekaj prostora pri nagovoru domačega g. župnika, eni deklamaciji in eni pesmi slovenskega pevskega zbora.

Toda eno moramo še enkrat ponoviti. Gasilski dom v Bilčovsu je nosil, s kratko prekinitvijo za časa Hitlerjevega režima, od svoje ustanovitve leta 1906 do leta 1962 dvojezičen napis. V čast in ponos nam je bil. Vsak, ki je hodil mimo, je dobil vtis, da se tukajšnje prebivalstvo razume in spoštuje med seboj. Lahko smo bili zgled drugim krajem in tudi široki javnosti, ker tam, kjer se ljudje razumejo, lahko živijo narodi v miru in slogi eden poleg drugega. Toda, na žalost, so občinski predstojniki pri prezidavi odstranili napis v obeh jezikih in ga nadomestili s samo nemškim. To dejanje nikakor ni v čast tistim, ki so to storili, kajti njih kratkovidnost se končuje v šovinizmu, kateremu so dnevi šteti.

V čast in priznanje pa našim požrtvovalnim gasilcem, ki se niso pustili sprovcirati po dejanju naših večinskih občinskih očetov in še nadalje vztrajajo kot aktivni gasilci v prostovoljni službi v korist bližnjemu, ne glede na to, kakšnega mišljenja in porekla je posameznik.

Omenjamo še eno spremembo v naši ob-

Huda zima mrazi me in dolgo proč ne spravi se...

Tako smo pred davnimi desetletji deklamirali in peli v osnovni šoli. Letos je spet zares tako. Sibirski mraz drži na vasi in v mestu vse v svojem ledenem objemu. Huda zima, ne le pri nas, temveč celo tudi v pokrajinah kjer takšne še ne pomnijo, je zahtevala že mnogo žrtev, kar smo brali v časopisnih poročilih iz širokega sveta.

Ne smemo pa pozabiti, da trpijo zaradi ostre zime prav posebno revnejši sloji, na primer stari onemogli ljudje z nekaj sto šilingi skromne preskrbovalne rente. Srečal sem nedavno zvečer staro, sključeno žensko, vso betežno, ki je vlekla po celovski ulici voziček in na njem naloženih nekaj starih škatljastih kartonov, ki so jih ji dali po trgovinah, da jih doma pokuri in si vsaj nekoliko ogreje svoje skromno mrzlo stanovanje. Rekla je: »Čudno je mrzlo in nimam s čim netiti«. Takih eksistenc je mnogo, ki morajo v tej dolgi ostri zimi prestati veliko neprijetnega mraza.

Zanimivo je tudi, da kmetje iz celovške okolice letos ne pravažajo v tisti količini drv na trg, kot so jih dali po običajno. Scepjena in razžagana suha drva so prodajali na tedenskem celovškem trgu in jih dobavljali tudi raznim gospodinjstvom na dom. Dejal je neki kmet, da letos tega ne zmorejo, ker jim tudi na domovih že pričinja zmanjkovati potrebnih suhih drv, saj morajo štedilnike v kuhinjah in peči v stanovanjih skoraj nenehno kuriti. Jeseni jih je prekmalu prehitel sneg, da niso mogli spraviti na domove za drva pripravljeni les iz gozdov, ker ga je pokrila debela plast snega.

Huda, mrzla in trajajoča zima muči človeka. V tem času pa ne smemo pozabiti, da

Predprodaja vstopnic za dunajsko „Revijo na ledu“

Predprodaja vstopnic za dunajsko revijo na ledu, ki bo na celovškem umetnem drsališču od 6. do 18. februarja 1963 gostovala z novim sporedom »Festival ljubezni«, se je začela od 21. januarja dalje v vseh prodajalnah vstopnic na Koroškem, Štajerskem, Salzburškem, Vzhodni Tirolski, severni Italiji in v Jugoslaviji.

Zanimance za edinstveno revijo opozarjajo, da si vstopnice priskrbijo pravočasno. Direkcija celovškega velesejma in umetnega drsališča ima že danes velika naročila za vstopnice iz tu- in inozemstva.

Med drugimi mestli prodajajo vstopnice za »Festival ljubezni« na Koroškem: v Celovcu Potovalni urad koroške prometne družbe, Springer & sinovi, Neuer Platz 1, Rathaus, tel. 20-40 in 30-89, v Beljaku Potovalni urad Stage, Postgasse, tel. 43-15, v Borovljah ing. Outschar, tel. 310, v Velikovcu Avtomobilsko potovalni urad Polaschegg, tel. 226 in v Šmohoru Potovalni urad Jost, tel. 387.

čini. Dobrih osem let je bil pri naši občini kot tajnik g. Anton Ottowitz. Dosegel je leta za upokojitve in se je v začetku leta poslovil od svoje tajniške službe. Ob tej priložnosti se mu za njegovo delo, ki ga je storil našim občanom brez razlike mišljenja, iskreno zahvaljujemo. Povedati hočemo, da je bil g. Ottowitz človek, ki se ni sramoval našega slovenskega jezika, z njim se je mogel vsak lepo po domače pogovoriti. Predvsem zaradi tega nam bo ostal v lepem spominu ter ga bomo vedno veselili, kadar koli ga bo pot zanesla med nas.

Službo občinskega tajnika je nastopil novi tajnik Viktor Eichholzer. Upamo in pričakujemo, da se bomo tudi z njim tako dobro razumeli.

Vabilo

Bilčovščani gostujejo z igro

VERONIKA DESENIŠKA

v soboto, 2. februarja ob 19.30 uri pri Tischlarju v Št. Janžu v Rožu.

Vsebinska igra je povzeta iz dobe srednjega veka, časa, ko so bili celjski grofje na višku svoje moči in slave ter so tudi na gramadah sežigali razne »čarovnice«. Igra je zelo zanimiva in nam vsaj delno predločuje življenje v tej davno minuli dobi.

Igro so z velikim uspehom že igrali doma v Bilčovsu in v Št. Ilju ob Dravi.

K številni udeležbi vabijo igralci

KOLEDAR

Petek, 25. januar: Spr. Pavla

Sobota, 26. januar: Polikarp

Nedelja, 27. januar: Janez

Ponedeljek, 28. januar: Peter N.

Torek, 29. januar: Francišek

Sreda, 30. januar: Marija

Četrtek, 31. januar: Peter

Divji mož in drvar

V gozdovih je nekoč živel divji mož, kosmat kot medved in močan ko sedem medvedov. Vsa njegova moč pa mu ni bila prid, ker je bil slabe pameti in je vse, kar je storil, napak storil. Po hostah je lovil divjad in perjad ter jedel pečenko, kadar je kaj ulovil, a gladoval, kadar je bil lov zanič. Takrat je primotoglavil v to ali ono vas, kjer je občepele na hišnem pragu ter momljali in moledovali, dokler mu ni gospodinja prinesla latvo mleka in reženj ovsenjaka.

Ko pa ga je nekoč neka gospodinja le zgrdila, da je lenuh in potepuh, ki bi rad jedel, delal pa nič, je vprašal:

„Kaj pa naj delam, ko nič ne znam, neroden pa sem tako, da vse potepam?“

„Če za drugega nisi, pa za hlapca služi!“ mu je svetovala skopa ženska, ki ji je bilo žal mleka in ovsenjaka za divjega moža.

Potlej se je divji mož zares udingal za hlapca pri bogatem kmetu.

Prvi dan ga je gospodar poslal ovce past. Ali ko se je divji mož sredi dneva zlahtil, je zadavil najlepšo ovco, ji odril ručico, jo spekel na ražnju in jo požrl. Zvečer pa ga je pred ovčnjakom že čakal gospodar. Pogrešil je eno ovco in vprašal nenačnega pastirja:

„Ali si eno ovco na frati pustil?“

„To pa že ne!“ je odkimal ovčar. „Odril sem jo in požrl.“

Gospodar je zmeraj gladnega divjega moža oštel, ko je del:

„Že vidim, da za pastirja nisi. Boš pa jutri ječmen mlatil.“

In ga je naslednji dan zares poslal na gumno ječmen mlatiti.

Divji mož je pograbil cepec ter mlatil in mlatil po snopih, dokler ni vse slame in vsega zrnja zmlatil v pleve. Nazadnje pa je še odprl dveri gumna na sležaj, da je veter razpihal ves drobiž.

„Ti si pa hudir!“ se je pod večer razjezil gospodar, ko je prišel k nenavadnemu mlatiču in videl, da od mlatve ni ostalo niti trahu. „Za mlatve že nisi, boš pa jutri iz hleva izkidal gnoj in ga zmetal na gnojišče.“

Naslednji dan je divji mož pograbil vile in kopačo ter odšel v hlev na delo. Kidal je in kidal, dokler ni izkidal vsega gnoja, nazadnje pa je še s kopačo kopal in ril, dokler ni podkopal hleva, ki se je zrušil.

Ko je gospodar videl, kakšno mu je za-

godel neumni divji mož, ga je nagnal od hiše, rekoč:

„Želel sem hlapca, a dobil sem trapca! Zares si jak, zraven pa takšen bedak, da naj te kar odnese vrag!“

Tako je divji mož za vselej opravil s hlapčevanjem. Potepel se je v hosto, kjer je spet lovil divjad in perjad ter si z njo težil glad.

Nekega dne pa ga je v gozdu srečal mlad drvar, ki je pričel bahačiti, da je močnejši kot hostnik.

„Velik pametnjak resda nisem,“ je zamomljal divji mož. „A da bi bil ti močnejši kot jaz, tako neumen pa spet nisem. Pa se pomeriva, da se uveriva, kako je s to stvarjo.“

„Pa se poizkusiva!“ je pristal prebrisani drvar.

Preden pa se je drvar zavedel, ga je divji mož pograbil in ga vrgel v zrak, da je brez sape obvisel v krošnji hrasta.

„Da bi te vrag! Pa si res močan, četudi si bedak!“ je ves prestrašen zajecel drvar, ko je z drevesa splezal na zemljo. „A videl boš, da sem močnejši kakor ti! Ti si me vrgeš na drevo, jaz te bom vrgel na

zemljo. Še prej pa pijva, da si žejo pogasiva!“

In je ponudil divjemu možu čutaro žganice.

Divji mož je pil in pil, dokler se ni opil in se pijan zvrnil na zemljo. Ko se je spel ovedel, je priznal:

„Zares si me zmogel in me pogrnil, da sam ne vem, kdaj in kako si me zvrnil. A če podereš hrast, na katerem si obvisel, bom verjel, da si močnejši kakor jaz.“

„Če bom jaz podrl enega, boš ti drugega!“ je drvar pokazal na sosednji hrast. „Velja!“

„Velja!“ je pristal divji mož. In je objel visoki hrast ter ga prelomil na dvoje.

Drvar pa je ta čas vzel drevnjačo in žago ter izpodsekal in prežagal drugi hrast.

„Zdaj pa le poglej,“ je rekel hostniku, „kakšen je tvoj parobek, kakšen je pa moj! Tvoj je razcefran, moj pa raven in gladek.“

„O, ti si pa zares hudir!“ se je začudil divji mož. In ker se mu je za malo zdelo, da je človek močnejši, je izginil v hosto, da ga nikoli več ni videla ne srečala nobena živa duša.

Kaznovana hudobija

Nekega dne je prinesel oče Mikecu in Jožeku nove čevlje, rekoč: „Otroka, če bosta pridna, vaju peljem jutri v mesto po nove obleke.“

Drugo jutro sta šla otroka po stari navadi nabirat gobe. Mihec je iskal gobe, Jožek pa, kakor vedno, pličja gnezda. Bil je poreden. Vsako gnezdo je treščil na tla in pobiral vsa pličja jajca. Čez nekaj časa reče Mihec Jožeku: „Greva domov, kmalu bo treba na vlak.“ Jožek odgovori: „Pravkar sem našel gnezdo, tega bom še vrgel na tla.“ „Pusti gnezdo,“ je prigovarjal Mihec. „Oče je rekel, da greva v mesto, samo če bova pridna. Saj veš, da oče ne pusti preganjati pličev.“ „Idi, strahopetec, jaz te dohitim. V mesto bom šel, čeprav bom še to gnezdo treščil na tla.“

Zgodilo pa se je nekaj, česar Jožek ni pričakoval. Ko je priplezal na visoko smreko, mu je klobuk padel na tla in se zakotalil v bližnji potok, ki je hitel proti dolini. Ko je Jožek splezal z drevesa, je voda klobuk že daleč odnesla. Tekel je ob potoku, toda klobuka ni dohitel več. Vrnil se je nazaj, da bi pobral čevlje, ki jih je pustil pod drevesom. Našel je le en čevlj. Domači pes sultan je tekel po sledi, našel čevljev in odnesel enega v svojo ufo, kamor je bil vajen nositi razne stvari.

Mihec si je dovolil z menoj malo šalo, je pomislil Jožek. Pošteno ga premikaštim, da si bo zapomnil, kdaj je vzel moj čevlj. Stekel je z drugim čevljem proti domu.

Med fantoma se je vnel hud prepir. Jožek je zahteval čevlj. Mihec je trdil, da čevlja nima. Vmes je posegel oče. Ko je vedel, kaj se je zgodilo, jo je Jožek pošteno izkupil. Ker ni imel čevljev, je moral ostati doma.

Klavrno je sedel pred hišo in končno opazil, da čuva sultan njegov čevlj v svoji garderobi. Ubogi sultan ni utekel kazni. Jožek pa je kljub temu ostal brez klobuka in nove obleke.

do seraja in stopil na prvo dvorišče, toda bostandžibaši se je posrečilo, da mu je pred nosom zalupnil velike notranje dveri. Zdaj je pogumni, toda preprosti in nerodni Barjaktar storil usodno napako. Začel je vpiti in zahtevali, da takoj osvobode odstavljenega zakonitega sultana Selima. Ko je bedasti, toda potuhneni in krvoločni sultan Mustafa videl, da je Barjaktar gospodar položaja, je ukazal, da Selima takoj ubijejo. Neka sužnja je izdala nesrečnega sultana; pravkar je opravljal popoldansko molitev, ko so v sobo vdrl Kislar aga in njegovi štirje pomočniki. Skrajša so zmedeno obstali, potem je Kislar aga planil na sultana, ki je v tem trenutku klečal in se s čelom dotikal preproge. Sužnji so pomagali agi; eden je držal sultana za roke, drugi pa so z bodali razganjali služabništvo.

Konzul je nenadoma začutil, kako so mu po hrbtu zagomazali mravljinici. Poslušal je samo na pol in nenadoma pomislil, da ima pred seboj norca in da je vezirjeva notranost še bolj pošastna in zmedena kakor njegova nenavadna zunanost. Davnja je stežka prevajal, preskakoval je stavke in izpuščal besede.

„Nor je, nedvomno nor!“ je dejal konzul sam pri sebi.

Vezir je pa neomajno nadaljeval svojo pripoved z nekakšnim molilnim glasom, kakor da ne govori človeku zraven sebe, temveč v kakšnem notranjem dialogu, in vedno bolj pozorno in natančno je omenjal tudi najmanjše podrobnosti, kakor da je to neznansko važno, kakor da čara in s čarom rešuje sultana, katerega ni mogel rešiti. Gnan od te neumljive in nepremagljive potrebe je bil pripravljen glasno ponoviti vse, kar je slišal od ubaglega očividca in mu sedaj leži na duši. Vsekakor je vezir preživljal dneve prehodne norosti. To je bila vrsta slepila, ki mu je bil vzrok in središče propad Selima III. Te svoje muke se je vsaj nekoliko reševal, ko je opisoval vso dramo,

kakor se je po njegovih mislih zgodila, temu dobromislečemu tujcu.

In konzul je jasno videl to borbo, proti svoji volji jo je moral podrobno spremljati in vsak hip ga je znova spreletavala groza.

V borbi, ki je divjala, je nadaljeval vezir, se je Selimu posrečilo, da se je iztrgal in s krepkim udarcem podrl debelega Kislar ago. Stal je sredi sobe in mlatil okrog sebe z rokami in nogami. Ogibaje se udarcev, so ga naskakovali črni sužnji. Eden izmed njih je imel lok brez strelce in je z njim trdovratno lovil sultanovo glavo, da bi mu nataknil tetivo in ga tako zadavil. („Sultan je bil brez sablje, ko bi jo imel, bi jim druga pela,“ je žalostno ponavljal vezir.) Braneč se predvsem pred to tetivo, je Selim pustil v nemar padlega Kislar ago. Črni, tolsti in krepki človek je neopazno pokleknil in naglo pograbil razkoračenega Selima za mošnjo. Sultan je zavpil od bolečine in se sklonil tako globoko, da so mu prišla lica v bližino potnega in krvavega obraza Klisar age. Iz te bližine ni mogel zamahniti in udariti ago, ki se je valjal po preprogi in trdo držal svojo žrtve. Suženj je izkoristil trenutek in vrgel tetivo Selimu čez glavo. Obrnil je nekajkrat lok in vse huje zadrževal zanko okrog vratu. Sultan se je upiral, toda z oslabele močjo, ker je od bolečin v dimljah naglo izgubljal zavest. Obraz mu je spreminjal barvo, usta so se odpirala, oči izbuhnile. Roke so se mu še nekajkrat žalostno in brez moči zamašile v višini vratu, potem pa se je ves kar ga je bilo zgrudil vase, klečnil na kolena, se zvil v pasu in v vratu, se zgrudil ob steni in ostal tako skrotovičen, na pol sede, negiben, kakor da ni nikoli živel ne se branil.

Truplo so takoj položili na preprogo in ga na njej kot na nosilnici odnesli pred Sultana Mustafu.

Kjer se prepirata dva tretji dobiček ima

Medved in volk sta se sprla za kos mesa.

„Jaz sem ga prvi zagledal!“ zakriči medved.

„Jaz sem ga prvi zagledal!“ odvrne volk.

„Pa si ga razdeliva na pol!“

„Ne, ves kos je moj!“

Od besed prideta k dejanjem — začeta se ruvati. Trgata se in trgata, da se nazadnje utrudita in morata leči. In ko sta tako legla, sta kmalu tudi zaspala. Kos mesa je med tem ležal med njima na tleh. Našle so ga mravlje in začele laziti po njem. Tedaj pa je stopila iz gošče lisica, zgrabila meso in ga mirno požrla.

Tri miške

Živele so tri miške, ki so imele kos zemljišča, velik kot dlan. Neko zimo je padlo mnogo snega, skoraj za celo grgišče. Miške so pričele čistiti sneg. Pod njim so odkrile košček sira, velik kot grahovo zrno. Dale so ga najmlajši sestrici, naj ga čuva, ona pa ga je pojedla. Sestrici sta se pričeli kregati, nabunkali sta najmlajšo miško in jo odvedli pred sodnika — staro miš.

Prva je spregovorila najstarejša miš:

— Bile smo tri...

— Precej velika družba! — vzklikne sodnik.

— Imele smo kos zemlje, velik kot dlan...

— To je že cela država, — pripomni sodnik.

— Na naše zemljišče je padel sneg, skoraj za celo grgišče...

— To je že pravi zamet, — jo prekine sodnik.

— Pričele smo ga čistiti...

— To je bilo težko delo, — pripomni sodnik.

— Pod snegom smo našle košček sira, velik kot grahovo zrno...

— O, to pa je že cel zaklad! — se nasmehne sodnik.

— Dali sva ga najmlajši sestrici, da ga čuva...

— To se pravi, da je postala pravi stražar zaklada, — reče sodnik.

— Ona pa ga je pojedla...

— Glej, glej, kakšen požeruh! — se nasmehne sodnik.

— Potem sva ga premlatili...

— Torej izbruhnila je prava vojna in krivec je bil tepen! — reče sodnik in priporoči miškam, naj se pomirijo.

(Mongolska pripovedka)

Ivo Andrić

40

Travniška kronika

Naslednjih petnajst dni je bil konzul trikrat z vezirjem; dvakrat na posvetu, enkrat pa sta šla gledat, kako ulivajo topove v novi vezirjevi livarni. Konzul je vsakokrat prišel s spiskom prošelj in tekočih zadev. Vse je bilo urejeno hitro in skoraj vse ugodno. Takoj nato je vezir z grenkim in strastnim zadovoljstvom omenil Selimov tragični konec in razloge in potankosti dogodka. Njegova potreba, da o tem govori, je bila velika in nepremagljiva, francoski konzul je pa bil edini človek, ki se mu je zdel primeren za tak pogovor. Z ustreznimi redkimi vprašanji ga je Daville dopolnjeval in spodbujal in mu kazal svoje sočutje. Tako mu je vezir povedal vse potankosti zadnjega dejanja Selimove in v bistvu tudi svoje tragedije. Videti je bilo, da bi se prav o teh potankostih rad na široko razgovoril. Gibanje v korist strmoglavljenega sultana Selima III. je začel Mustafa Barjaktar, eden izmed boljših vojskovodij, pošten, toda okoren in neuk mož. Iz Vlaške je s svojimi Arnavti odšel na Carigrad z namenom, da vrže ničvredno vladno in njenega sultana Mustafa, Selima pa osvobodi ujetništva v seraju in vrne na prestol. Povsod je bil dobro sprejet in prispel je v Carigrad, kjer so ga pozdravili kot zmagovalca in osvoboditelja. Srečno je prišel prav

Mleko pereč in boleč problem

Proti koncu preteklega leta je zvezna vlada pooblastila poseben komite, da pripravi ustrežne predloge za ureditev vprašanja cene mleka. Ta komite pod predsedstvom ministra za kmetijstvo in gozdarstvo sestavljajo notranji, finančni in trgovinski minister ter zastopniki treh zbornic in avstrijske sindikalne zveze. Provič se je komite sestel 18. decembra 1962, ne da bi se mogel sporazumeti v tem kočljivem vprašanju.

Njegova naloga je bila, da najde kritje za povečane izdatke, ki jih imajo mlekarne zaradi zvišanja mezd mlekarskih delavcev od 1. januarja 1962. Poleg tega pa je bila tudi naloga tega komiteja, da pretrese možnosti za povišanje proizvodne cene mleka, ki jo kmetijski zastopniki že dalj časa zahtevajo z utemeljitvijo, da je cena mleka ostala vsa zadnja leta na isti višini, medtem ko so cene kmetijskih potrebščin, zlasti strojev in gradbenih storitev neprenehno naraščale.

O obeh vprašanjih je komite ponovno razpravljal v petek, dne 11. in v petek, dne 18. januarja, obakrat spet brez konkretnega rezultata. Po vročih in ostrih diskusijah, ki jih je zlasti povzročal minister za trgovino, se je komite zadnji petek takorekoč v zadnjem trenutku zedinil v tem, da je treba celotno vprašanje reševati kompleksno, da ni mogoče posebej reševati vprašanja kritja povečanih izdatkov mlekarne in da tudi ni mogoče konkretno postavljati novih proizvodnih cen za mleko, dokler ni jasno, koliko bo v državnem proračunu dejansko pripravljenega denarja za subvencioniranje sedanjih cen mleka. Na tem področju pa je bilo tudi govora o tem, da bi bilo treba tozadevne subvencije v letu 1963 zmanjšati. Kmetijski zastopniki so na to dejali, da more biti o zmanjšanju subvencij na cene mleka le govora, če pride istočasno tudi do povišanja proizvodne cene mleka, skratka, če bo postalo mleko v trgovini dražje.

Komite se v nobenem od teh vprašanj ni mogel zediniti. Celotno vprašanje je spet obtičalo na mrtvi točki. Ker komite postavljene naloge do 20. januarja ni mogel sporazumno rešiti, bo minister za kmetijstvo in gozdarstvo vprašal vlado, da odloči, v kakšni smeri naj tečejo nadaljnja tozadevna pogajanja.

Vsekakor pa je treba, da smo si na jasnem, da podražitev — krogi Bauernbunda hočejo podražitev za 1,36 šil. — problema »mleko« ne bo rešila. Taka podražitev je za kmetijstvo lahko bumerang, lahko privede do tega, da bo zaradi podražitve prišel konzum mleka padati, njegova proizvodnja pa naraščati. Tak razvoj pa mora nujno privedi do tega, da bodo mlekarne spričo neunoveljivosti mleka postale izbirne in da bodo pričele omejevati krog svojih dobaviteljev, kar bo najprej v škodo kmetij in vasi, ki so od mlekarne najbolj oddaljene.

Izpopolnjujmo pitanje mladih govedi

Pitanje mladih govedi se razvija v vse večjem obsegu. Zelo pomembno je za prirejo prav dobrega mesa. Za mnoge živinorejce pa je pitanje mlade govedi zelo pomemben vir dohodkov. V krajih, ki so oddaljeni od večjih mest in mlekarne, postaja pitanje mlade govedi že glavna smer govedoreje.

Ce govorimo o pospeševanju pitanja, se nehoče pojavi vprašanje, kako pa bo s prodajo. Računati moramo s tem, da bo v naši deželi poraba mesa povprečno na prebivalca še znatno narasla. V tej smeri se razvija prehrana prebivalcev pravzaprav v vseh deželah in zato tudi pri nas.

Rejec mora težiti za tem, da bo priredil blago za prodajo čim ceneje, s čim manjšim vlaganjem sredstev in dela. Zraven pa si mora seveda prizadevati, da bo dal blago take kakovosti, kakršno trg želi in dobro plača, saj ga bo tedaj lahko vnovčil. Pri pitanju mlade govedi je največji strošek krma. Blizu tri četrte vseh stroškov za pitanje znašajo izdatki za krmo. Torej je pri krmi in krmljenju treba najprej iskati rešitve za pocenitev in za povečanje gospodarnosti pitanja.

Začnimo pri kakovosti krme. Od te je namreč močno odvisno:

1. koliko hranilnih snovi dobi žival v 1 kg krme ali v 1 kg suhe snovi;
2. koliko krme žival poje na dan;
3. koliko hranilnih snovi dobi v celotnem obroku na dan.

Krma in krmljenje mladih telet

Za teleta ki jih odstavljamo od mleka, in za teleta takoj po odstavitvi nimamo ene same krme, v kateri bi dobili dovolj vseh hranilnih snovi za hitro rast. Zato jim moramo sestavljati obroke iz več krmil. Do 16. tedna starosti naj dobivajo teleta, da bodo krepka in da bodo hitro rasla, po nekaj litrov posnetega mleka na dan ali pa krmilo »starter«, ki vsebuje živalske beljakovine. Drug pogoj pa je, da teleta morajo dobiti po 1,5 do 2 kg močne krme poleg prav dobrega sena, da dobivajo v obrokih toliko hranilnih snovi, da priraščajo od tritert do 1 kg na dan. Zraven morajo dobiti tudi še rudnine, okrog 60 gramov rudninske ali podobne mešanice na dan. Čim večje in težje postajajo živali, tem več pojejo osnovne krme, sveže trave ali detelje, silaže ali sena. Toda tudi najboljše osnovne krme ne pospravijo toliko, da bi pridobile na dan okrog 1 kg žive teže.

Do žive teže 200 kg porabi tele še razmerno malo hranilnih snovi za prirast 1 kg žive teže, okroglo 2 kg škrobnih enot, seveda, če prirašča blizu 1 kg na dan. Teleta ki dobro odrastejo do teže okroglo 200 kg, da postanejo krepka in čvrsti oblik, ostanejo krepka in odporna tudi dalje. Zato in da hitro pridobivajo težo, jim kaže pokladati po 1,5 do 2 kg močne krme na dan. Zraven naj dobijo po 1 kg prav dobrega sena, zelene krme ali silaže pa na voljo. Rudninske mešanice naj dobivajo na dan po 100 g.

Pri dobri osnovni krmi se lahko držimo tega recepta pitanja do končne spitanosti živali ali do zadnjih štirih tednov pitanja, če je za izboljšanje kakovosti spitanih živali treba v zadnjih tednih dati nekaj več močne krme.

Močna krma ima v obrokih pitanja mladih govedi pač to vlogo, da izboljša kakovost celotnega obroka, da ga dopolni v celotni hranilni vrednosti ter beljakovinah. Če v močni krmi ni oljnih tropin za povečanje količine beljakovin, če je močna krma samo iz žitnega

zdroba, potem pač morajo dobiti živali več beljakovin v prav dobrem senu lucerne, detelje ali v prav dobrem senu, v katerem je precej detelje.

Pitanje od 200 kg teže naprej

Ce dobivajo mlada goveda v pitanju pri teži okrog 200 kg in pri večji teži okrog 2 kg močne krme, morajo dobiti ves ostali del potrebnih hranilnih snovi v osnovni krmi, ki naj je dobivajo na dan toliko, kolikor je pač lahko pojedjo. Koliko hranilnih snovi bodo dobile živali v osnovni krmi, je pač odvisno od njene kakovosti. Pri poizkusnem pitanju 350 do 400 kg težkih bikov se je pokazalo, da so ostarele trave pojedli po 16 do 20 kg na dan poleg močne krme in sena, mlade detelje pred cvetenjem pa po 30 do 35 kg na dan. Ko so dobivali deteljo, so prejeli v osnovni krmi približno dvakrat toliko hranilnih snovi, kot pa takrat, ko so jedli ostarele trave. Pri krmljenju s prav dobro zeleno krmo so priraščali biki po 1,2 do 1,5 kg na dan.

Ce dobivajo mlada goveda v pitanju večje količine sena v obrokih, potem je priraščanje žive teže, pa tudi denarni uspeh pitanja močno odvisen od kakovosti sena. Slabo seno vsebuje n. pr. 220 do 250 škrobnih enot. Prav dobro seno pa vsebuje 320 do 350 škrobnih enot. Pri 6 kg slabega ali prav dobrega sena je razlika v hranilni vrednosti za 600 škrobnih enot, to je za 1 kg ovsa.

Dobrega sena pojejo goveda več kot slabega, ker je bolj okusno in ker vsebuje manj vlaknine (je manj olesnelo). Zato je razumljivo, da pri slabem senu priraščajo znatno manj, kot pri prav dobrem.

Ce imamo za pitanje mladih govedi prav dobro, z beljakovinami bogato seno in nekaj žitnega zdroba, potem lahko obroke dopol-

Koroški eksport živine v številkah

V letu 1962 je šlo iz Koroške v eksport 7.400 goved ali okroglo 30 % več kot leta 1961. Od izvoženih je bilo 6.984 klavnih in pitanih goved, preostala goveda so bila plemenska ali pa namenjena nadaljnji reji. Dobri dve tretjini goved sta bili izvoženi v Italijo, ena tretjina pa v Zahodno Nemčijo.

Po pasmah je šlo v izvoz 3.823 goved rumene pasme, 2.105 goved simodelske pasme in 1.488 goved pincgavske pasme. Največ plemenskih živali, in sicer 48, je šlo v izvoz od simodelske pasme.

Kakor že leto 1961, tako je tudi preteklo leto pokazalo, da gredo v inozemstvu najbolj v denar mladi pitani bikci. Ker le-teh na Koroškem že primanjkuje, so bili lani v eksportu najbolj zastopani volli (3.481), bikovi pa je bilo izvoženih 2.441. Za kravami (1.172) in telicami (306) je bilo s strani uvoznih dežel manjše zanimanje.

nujemo z vsako, po kakovosti primerno krmo, kot s pitnikom ter s kakršno koli zeleno krmo, s peso, z bučami, s krompirjem itd. Pravilno pač je, naj bo v obrokih za hitro rast mladih govedi razmerje prebavljivih beljakovin proti škrobnim enotam 1:6, škrobnih enot pa naj dobi žival na dan 1 % žive teže + 500 g do 800 g. Na 1000 škrobnih enot v obroku naj ne bo več kot do 500 gramov surovih vlaken in ne več kot 2000 do 2300 g suhe snovi.

To so strokovna pravila, po katerih naj se ravna vsakdo, ki zna izračunavati hranilno vrednost obrokov krme. Tem pravilom pa naj se približa vsak živinorejec, ki hoče gospodarno pitati mlada goveda, da jim poklada prav dobro osnovno krmo zraven približno 2 kg močne krme na dan. Če je krmilo žitni zdrob, potem v poletju zagotovimo količino beljakovin s svežo deteljo, lucerno ali prav dobro, mlado travo. V zimskem času ali pri polaganju suhe krme pa naj se zagotovi potrebno količino beljakovin s prav dobrim senom detelje, lucerne ali z zelo dobrim travniškim senom, v katerem je precej detelje. Osnovne krme naj dobijo živali, da se je največ prav do sita. Rudnin pa naj dobijo 300 kg teže in težje živali okrog 100 do 150 g na dan.

Pitanje po pašni dobi

Navedene okvirne smernice veljajo za hitro pitanje, pri povprečnem prirastku živali približno 1 kg na dan, za pitanje vso dobo v hlevu. Po enakih načelih krmimo tudi živali, ki so bile na paši in jih po pašni dobi začnemo pitati. Tudi živali, ki so bile morda bolj skromno zrejene do teže 300 kg, kaže pitati po teh načelih.

Z gospodarskega vidika je pomembno vprašanje, ali naj pitamo mlada goveda od teleta dalje na povprečen prirast okrog 1 kg na dan, ali pa naj jih nekaj časa zrejamo bolj skromno ter jih začnemo pitati, ko so težka po 300 do 350 kg. Če jih lahko uspešno prepasemo vsaj eno poletno dobo, potem bo verjetno račun bolj ugoden, da jih do paše redimo bolj skromno, s povprečnimi prirastki okrog 700 g na dan. Do 200 kg teže živali morajo praviloma dobivati nekaj krmil, pa bodi, da jih zrejamo v hlevu ali na paši. Živali na paši naj imajo vedno dovolj rudnin, da jih lahko poljubno ližejo. Morda bo marsikdo prišel do boljšega računa, če bo nad 250 kg teže živali v poletju krmil samo z zeleno krmo, zraven pa še po 1 do 2 kg prav dobrega sena. Če živali nekaj časa, n. pr. 3 do 4 mesece priraščajo na dan po 600 do 700 g, lahko v dobi pravega pitanja nadoknadijo prirast žive teže.

Nikdar pa ne sme biti reja mladih govedi tako pomanjkljiva, da bi živali zakrtele, dobile starijav izraz. Čim dalj časa redimo živali tako, da malo priraščajo na dan, tem daljšo dobo traja celotna reja do stanja spitanosti, do prodaje za zakol. Kdor pa teži za tem, da bo čimprej obrnil sredstva in ima pogoje za hitro pitanje, bo bikce krmil stalno toliko močno, da bodo priraščali po 1 kg na dan, da bo imel leto dni stare živali, spitane na težo 400 kg.

Za vsak način pitanja je treba dobro proučiti finančno stran. Vedno pa je treba uborati izkušnje, jih dobro premisliti ter jih uporabljati za izboljšanje postopkov pitanja.

Inž. J. Ferčej

Zunaj pred zaprtimi dvermi je pa razbijal in nestrpno vpil Mustafa Barjaktar.

„Odprite, psi, pasji izrodki, in pustite pravega sultana Selima, sicer nobenemu ne bo ostala glava na vratu!“

Barjaktarjevi Arnavli so tulili in vriskali, kot bi hoteli podpreti njegovo vpitje, in se pripravljali, da razbijejo debela vrata.

Vtem se je odprlo ozko in globoko okence, vzdano visoko ob vhodu. Zarjavele in z mahom porasle oknice so počasi lezle narazen. V na pol odprtem oknu se je pokazala zvihta rogoznica, iz nje pa je spolzelo na pol obleženo truplo in topo tresnilo ob tanki beli tlak.

Prvi je priskočil Mustafa Barjaktar. Pred njim je ležal sultan Selim, mrtev, gologlav, prebit, s posinelim obrazom. Vse je bilo zamujeno. Barjaktar je zmagal, toda njegova zmaga je izgubila vrednost in smisel. Zloba in norost sta slavila zmago nad dobroto in razumom. Na prestolu je ostal malopridnež, v deželi in v vladi pa nered.

„Vidite, gospod, tako je umrl najplemenitejši vladar otomanske cesarjvine,“ je končal vezir, kakor bi se olajšano zbudil iz sna, v katerem je doslej govoril.

Ko se je Daville po teh pogovorih vračal domov, je vedno mislil, da nikoli nihče ne bo vedel, kako drago mora plačati svoje malenkostne uspehe in popuščanja pri vezirju. Tudi Davna je bil molčeč in ni našel ne besed ne pojasnila.

12

To leto, 1808, je očitno bilo leto izgub in vsakovrstnih nesreč. Namesto mokrotne travniške dobe, „ki ni ne jesen ne zima“, je že v začetku novembra pritisnil hud zgodnji mraz. V teh dneh je nenadoma zbolel otrok francoskega konzula.

Ta, srednji Davillov sinček je bil v tretjem letu in vse doslej zdrav in dobro razvit v nasprotnju z mlajšim bratcem, ki je bil med potovanjem rojen v Splitu in venomer slaboten. Ko je malček zbolel, ga je mati zdravila s čaji in domačimi leki; ker pa je nevzdržema slabel, je celo dobra gospa Daville izgubila zaupanje in prisebnost. Poklicali so zdravnike kakor tudi vse tiste, ki se imenujejo zdravniki in jih ljudje štejejo mednje. Zdaj so konzulovi lahko videli, kaj pomeni tem ljudem zdravje in bolezen in kaj pomeni živeti in bolehati v tej deželi. Zdravniki so bili Davna, ki je spadal h konzulatu, fra Luka Dafinac iz samostana na Guči gori, Mordo Atijas, travniški lekarnar in Giovanni Mario Cologna, titularni zdravnik avstrijskega konzula. Njegova navzočnost je imela služben pomen in sam je slovesno izjavil, da prihaja „po naročilu gospoda avstrijskega generalnega konzula in postavlja svojo spretnost v službo gospoda francoskega generalnega konzula“. Med njim in Davnom je takoj zagorelo nesoglasje in spor, tako v diagnozi kakor glede zdravljenja. Mordo Atijas je molčal, fra Luka je pa zaprosil, naj ga pustijo na Gučo goro po neka svoja posebna zelišča.

V resnici so bili vsi travniški zdravniki zmedeni in slabe volje. Še nikoli se jim ni pripetilo, da bi morali zdraviti takega majhnega neboljčenčka. Njihova umetnija sploh ni dosegla najvišjih in najnižjih meja človeškega življenja. V teh krajih otroci umirajo ali žive po volji naključja, kakor zelo stari ljudje ugašajo ali pa se jim življenje še nekoliko potegne. To je zadeva odpornosti teh otrok ali starcev in skrbi, katero jim izkazujejo domači, v skrajnem primeru pa volja usode, proti kateri ni zdravil ne zdravnikov. Zategadelj taka povsem neboljena ali pa postarana bitja, ki ne stoji trdno z obema nogama na zemlji, tukaj sploh niso predmet zdravljenja in zdravniške skrbi. Ko bi

ne šlo za ugledno osebo na najvišjem položaju, se noben od zdravnikov sploh ne bi ukvarjal s tem bolničkom. Še tako so njihovi obiski bili prej izraz pozornosti do staršev, kakor resničnega zanimanja za otroka. V tem ni bilo kdo ve kaj razlike med fra Luko in Mordo Atijasom ali Davno in Cologno, ker sta se tudi ta dva tujca popolnoma vživela v pojmovanje in navade jutranjih dežel. Sploh pa njuno znanje ni seglo ne dlje ne globlje.

V takem stanju je Daville sklenil, da bo sam nesel otroka celo v Sinj, kjer je služboval odličen in sloviti francoski vojaški zdravnik. Travniški „lečniki“ dosledni svojemu pojmovanju, so bili odločno in složno proti tej drzni in čudni nameri, toda konzul je vztrajal.

V mrazu, ki je naglo rasel, in po zaledenelih poteh je konzul odšel na pot v spremstvu kavaza in treh slug, sam noseč v naročju dobro zavitega bolnička.

Nenavadni spreved je ob svitu odšel izpred konzulata. Toda komaj so prešli Karaulo planino, je fantek izdihnil na očetovih rokah. Z mrtvim otrokom so prenočili v nekem hanu, naslednji dan pa so krenili nazaj proti Travniku. V mraku so prišli domov.

Gospa Daville je uspavala mlajšega sina in pravkar šepetala molitve za „tiste, ki so na poti“, ko se je zdrnila od topota konj in trkanja na vrata. Otrpnila je in ni se mogla ganiti z mesta. Tako je pričakala moža, ki je stopil v sobo, nežno noseč v naročju skrbno zavitega otroka. Odložil je mrliča, slekel širok črn plašč, iz katerega je vel mraz, potem je objel ženo, ki je vsa premrla in kot zmešana šepetala zadnje besede molitve, v kateri je malo prej prosila, da bi se ji otrok vrnil zdrav.

(se nadaljuje)

za oddih in razvedrilo

Gore in gozdove je Rafel ljubil nadvse. Že v mladosti je zahajal v višine in takrat živel bolj v sanjah kakor v resničnosti. Trenutki, ki jih je preživel med skrivnostnimi velikani, so ga znova in znova zablili v svoje neraziskane kotičke. Nadvse rad je imel njihovo nevarnost in dvjino. Koliko skrivnosti je bilo v tem visokem in krivenčastem zelenju, v teh grapah, stenah in kamnitih stolpih, ki so silili nekam navzgor. Kolikokrat je zajemal lepoto s polnim srcem! Te stene in velikani so bili zjutraj in zvečer zadnji, ki jih je poljubilo sonce in od te čiste svetlobe je dolina dobivala le ostanke. Tako je čutil vedno, kadar je bil med stenami že zgodaj,

Iveri

Ako reče mož svoji sedmi ženi, da prvič v življenju ljubi, laže, če pa tako reče žena sedmemu možu, govori resnico. Žene namreč lahko pozabijo vse, kar hočejo pozabiti.

Prej smo rekli: »Ta ima dobro vzgojo«, danes pa pravimo: »Ta ima dobre komolce«.

Dobra vzgoja je železna zaloga, ki jo damo otroku na pot v življenje.

Starši slabo vzgojenih otrok mislijo, da zapovedujejo, v resnici pa ubogajo.

O človeku, ki se po dolгих letih spomni na vsako prejšnje dobroto, na vsako srečno uro, na vsako toplo besedo, nikdar ne rečemo, da ima dober spomin, temveč da ima čut hvaležnosti.

Najčistejši spomini so spomini otroške dobe. Tu je vse nepokvarjeno. Globina vtisov je neizbrisljiva.

Največja in najtežja umetnost je, svoj spomin skrbno urediti in vse odvečno odstraniti. Lepo urejen notranji arhiv je zaklad, katerega smo v vsakem položaju veseli.

Dober spomin je bogastvo lastne nadarjenosti.

lila svidenja, a žalostnih oči tudi ob medlem luninem svitu nista mogla skriti. Dopoldne so na vrat na nos prišli k njim Nemci, da bi jih selili. Domače so odpeljali, onadva pa sta ušla, ker sta bila tedaj v hlevu pri živini. No, zdaj bo vse dobro...

Mlada begunca sta bila slabo oblečena in neopremljena. Zdaj so se vsi štirje preselili v bunker. Naj bo, kar hoče. Sredi noči in gozdov jih ne bodo kar tako našli, četudi bi jih iskali. Bodo pa stražili. Zunaj bi pomrzili.

Noč je minila kot vsaka druga. Naslednjega dne so zaman čakali, da bi se vrnili še ostali prebivalci bunkerja, ki so se umaknili neznano kam. Tu okoli in po dolini se je sprehajala smrt. Čez dan so stražili in se vrstili zaradi hudega mraza vsake pol ure. Mala dva sta bila brez orožja, zato je Nejc večjemu odstopil nasekano bombo in mu pokazal, kako se uporablja. Rafel, ki je edini imel uro, je stražarjenje vedno malo potegnil. Mraza je bil vajen in poleg tega je rad gledal bleščečo zimsko okolico. In fanta sta se mu tudi smilila.

Ko je spet stražil, mu je nenadoma za hrbtom zašumelo. Obrnil se je s pripravljeno pu-

IVAN JAN:

ZADNJI ČEVLJI

ško. A za njim je bil le mlad, prestradan srnjak, ki mu je brž izginil izpred oči.

»Da, včasih je beg najboljše orožje,« je Rafel ob pogledu na srnjaka zaneslo nazaj. Preteklo zimo je pobegnil gestapovcem. Takrat je bil ranjen v roko. Rano si je izlizal v samotni hiši, v luknji pod podom v kuhinjskem kotu.

»Brez Lenke bi šlo težko,« se je s hvaležnostjo spomnil dobrega preprostega in brhkega dekleta z zapeljivimi jamicami v licih.

*

Zamenjal ga je petnajstletni Janko.

»To pot si pa dolgo potegnil,« ga je ogoril fantič. »Si kaj opazil?« ga je vprašal.

»Razen srnjaka ničesar. Saj je straža komajda potrebna. Vendar glej v tole smer,« je rekel Rafel in stresel z ramen težko pekrino ter z njo ogrnil fantiča.

Sredi popoldneva so pojedli že zadnje meso in zvečer spet čakali, kdaj se vrnejo tovariši. Rafel, ki je rad pripovedoval, jim je povedal zgodbo o svojem begu in še kopico drugih. Potem so drug ob drugem zadremali...

Rafel pa ni trdno zaspal in čez dobro uro se je tiho dvignil, vzel pištolo, nataknil čevlje in stopil ven. V obraz ga je zbadlo, kot bi se mu vanj zapičile igle. Luna je komaj še visela nad dolgim, odmaknjenim grebenom. Mraz ga je osvežil in zbudil.

Ali je mogoče? Kopica postav okoli bunkerja! Med drevjem, spodaj, ob straneh... Tovariši! Končno!

»Kdo je! Oglasi se,« je zakričal Rafel. Postave so skočile, proti njemu so se stegnili dolgi ognjeni jeziki iz sovražnih pušk... Oglušujoče treskanje bi mu kmalu predrlo ušesa.

»Ven!« je zavpil Rafel, a bilo je skoraj odveč! Dve postavi sta se izmotali pri drugem izhodu. Nejc pa je šinil poleg njega. Ustrelila sta proti postavam okoli in se že tudi sama pognala v beg.

Kakšno presenečenje! Pobegnili so brez vsega in samo v nogavicah. Le Rafel je bil obut. Po tistem, starem gozdu so votlo odmevali rafali za pregnanci, ki so nekaj časa tekli naravnost navkreber. Nemški obroč je bil že skoraj sklenjen...

Čuden beg, čuden krst za oba mladeniča! A tudi Rafel in Nejc še nista doživela česa podobnega. Sredi zime v samih nogavicah, a mladeniča je še kar vlekle navzgor.

»Stojte! Ne več v breg! Tam nas bo konec! K ljudem moramo, takoj! Drugače nam bodo noge zmrzile, preden se bo zdanilo!«

To je zaleglo. Toda ljudje in hiše so bile daleč...

Pokanje jih je še vedno spremljalo in proti nebu je vsak trenutek švignila rumena raketa.

»Kdo nas je izvohal?« je vrtalo po Rafelu.

»Kaj bi dal, če bi to uganil!«

Ustavili so se. Čevlje je imel edino Rafel.

Mraz pa tak, da se jim je zdelo, kot bi goli gazili po ledeni vodi.

»Janko, na, obuj čevlje! Če ti bodo preveliki, zmaši še tole vanje!«

Pobič se mu je smilil. Toda ponosni fantič jih ni hotel sprejeti, dokler ga niso vsi trije prisilili.

Šli so naprej, navzdol in potem kar previdno po cesti, ki se je vijugala po ozki dolini. Capljali so kakor mladi medvedje in namesto nogavic so ostali na treh parih premrzlih nog kmalu le razcefrani ostanke cunj.

Stopala so se jim lepila ob tla kakor mokra roka ob ledeno kljuko. Obutev je zdaj pomenila toliko kot življenje. A nihče ni tožil, le hiteli so. Samo Janko je zdaj votlo zvonil s prevelikimi Raflovimi gozjerji.

V trikotu pod hribom je tiho čepela vasica. Tam so čevlji, suknjiči, kape, odeje, toplota in življenje. Zalajal je pes.

»Prekleta žival! Izdaja nas!«

Rafel je dal znamenje z roko, da so drugi obstali. Ob plotu je šel pred njimi naprej. Zdaj je zalajalo še več psov in luči v oknih so postale pravilčno vabljuje, a hkrati preveč oddaljene, skoraj nedosegljive. Preklete živali, ti psi!

»Halt! Halt!« so zaskrbeli nenadoma.

Vsi štirje so bili na mah na tleh. Zaropotalo je. Odkod se je vzelo toliko Nemcev? Pa prav nocoj! Dvignili so se in sklonjeni stekli nazaj...

Nad glavami so jim letele krogle. Miglajoče luči v hišah so ostale le sanje. Sapa se je meglila pred njihovimi usti, noge pa so se kar naprej prijemale tal kakor muhe medu. Na poledeneli poti so skoraj ostajali koščki kože, koščki njihovih zmrznenih podplatov. A hoja jih je le za silo grela.

»Kje so ti dobri ljudje? V peči je vendar še nocoj gorelo,« so se vprašali.

Čuden strah, kaj strah, groza se jih je prijemala. Z napetim orožjem so iskali naprej in se počasi pomikali ob stenah. Poiskati morajo luč. Rafel je pogledal tudi v kuhinjo, a tam tudi ni bilo nikogar.

Dobili so svetilko in jo prižgali. Previdno in s tresočimi rokami. V kotu postelja, ob njej zibelka, na postelji nekaj temnega. Posvetili so bliže. Glava, telo, obute noge, roke. Rafel se je sklonil in potipal. Mrzlo telo... Na revnih cunjah je ležal oblečen možak, krvavih prsi in z luknjo na temenu. Nepovabljeni gostje so se zdrznili. Zbegano so pogledali okoli sebe. Rafel se je spodtaknil ob zibel in padel čeznjo. Prijel je za nekaj hladnega in mehkega.

»Kaj, tudi tu? Kaj se je nocoj zgodilo v tej hiši?«

V zibel je ležal otrok z zmaličenim obrazom, star morda komaj dve leti. Obiskovalci so komaj upali spregovoriti.

»Grozno! Čudno, da ni vse skupaj tudi požgano? Toda kje so ostali?«

V kuhinji se je nekaj premaknilo. Skočili so za zid pri vratih. Tišina.

»Kdo je? Povej! Če ne, streljamo!«

Odgovorilo jim je pridušeno ihtenje in med vrati se je pokazala ženska postava.

»Lenka!« Rafel jo je spoznal in skočil k njej.

Posvetili so ji v obraz. Zdaj je glasno zastokala in padla na klop ob peči.

»Kako se je to zgodilo? Kje so drugi domači?« so jo spraševali.

Pripovedovala je pridušeno in odsekano. Ko so pridrveli Nemci, se je hitro skrila v luknjo pod kuhinjo, tja, kjer se je zdravil Rafel. Starega očeta in brata so ubili, mamo, očeta in sestro, ki se niso mogli več umakniti, pa so odgnali...

»Zverine! Čudno, da niso tudi požgali?«

Dekle je hlipalo, a vendar izdavičilo:

»V bližini je takrat začelo pokati in zelenicev je na mah zmanjkalo.«

Toda fantje so potrebovali obleko in čevlje, ker sicer ne bi več vzdržali.

»Lenka vse to gorje vidimo in razumemo! Toda poglej nas! Bosi, skoraj goli smo...«

Dekle je še nekajkrat zajokalo, potem pa je vstalo, si obrisalo lica in z leščerbo začelo iskati po hiši. A našlo je le dva para slabih, velikih čevljev. Tako je Rafel še vedno ostal bos. Usmiljeni Lenkin pogled se je ustavil na njegovih stopalih. Obrnila se je in se negotovo približala postelji. Pomignila je Rafelu.

»Oče, oprostite, a živi jih potrebujejo bolj kot vi...«

Rahlo mu je sezula čevlje in jih pomolila fantu:

»Na! A obljubi mi, da mi boš v njih pomagati maščevati nocojšnjo noč!«

Ko je to rekla, je globoko gledala Rafelu v oči. A on je onemel in ni mogel stegniti roke. Šele ko mu je dekle obuvalo potisnilo v roke, je rahlo prikimal.

Zdaj se je dekle urno obrnilo in z lučjo steklo navzgor, se hitro obleklo in se vrnilo z veliko balo raznih odej, suknjičev in rjuh. V culo je zavezala nekaj kruha in mesa.

Fantje so uredili še mrliča in čez pol ure se je proti gozdu pomikalo pet oblečenih postav. Ena med njimi je bila ženska...

Viktor Weimer:

Pogum do življenja

Bilo je v času, ko je kitajska ljudska armada zmagovito napredovala proti jugu. Ze dva dni smo bili na poti skozi severni Ho-Pei. Tam sem doživel nekaj, česar se moram mnogokrat spomniti, posebno kadar sem slab in utrujen in ne vem, s čim bi si osvežil duha.

Deževna doba bi se morala pravzaprav že pričeti, vendar so dnevi minevali, ne da bi izpod neba padla ena sama kaplja dežja. Med Yangkujem in Pautinom je bilo peklensko. Vročina ni mučila le mene — Evropejca, ampak je bila že skoraj neznosna tudi za žilave kitajske vojake. Ure in ure nismo videli ničesar zelenega, niti lista.

Tretjega dne smo prišli v strmino. Pot je bila tako ozka, da smo morali počakati, da je šla neka kolona nosačev mimo nas.

Videti je bilo, da so možje ravno tako že dolgo na potu, kajti njihovi obrazi so razločno kazali, kako zelo izmučeni so. Njihova obleka je bila siva od prahu in vlažna od znoja. Z neba je peklo žareče sonce.

Naenkrat sem videl, kako se je prvi v koloni pripognil nad rob globeli, pogledal navzdol in potem odšel naprej, ne da bi se še kaj ustavljal. In vsi ostali — kakih dvanajst jih je bilo, so napravili isto, ko so prišli do tistega mesta. Kljub izčrpanosti sem bil radoveden, kaj neki bi bilo tam videti.

Ko smo krenili naprej in prišli do omenjenega mesta, je moj kitajski spremljevalec stopil na skalni pomol, odložil oprtnik in pokleknil. Med dvema sivima skalama sem zagledal drobno cvetlico. Kimala nam je, nežno rdeča in bela. V razpoki je bilo le za peščico peska. V njem je razpredla svoje korenine in čakala dežja, žejna kot mi.

Vojak ob meni je prijel za čutaro. Napravil je le en požirek, ostalo pa je zlit čez drobno cvetlico.

»Mnogo poguma do življenja ima,« je dejal. »Pomagati ji je treba... Jutri bo prišel dež tudi za nas.«

Naslednjega dne je deževalo.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.10 Jutranja gimnastika — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Za gospodinjico — 11.00 Zabavna glasba — 13.10 Opoldanski koncert — 18.55 Šport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila — 22.10 Pogled v svet.

Sobota, 26. 1.: 8.05 Naš hišni vrh — 8.15 Orkestrski koncert — 11.40 Od plošče do plošče — 14.15 Pozdrav nate — 15.30 „Večna cesta“, roman — 15.45 Pojejo celovski modrigaljski — 16.30 Knjižni količek — 16.55 Oporoka — 17.00 opoldanski koncert — 19.20 Pesiro mešano — 20.15 Pred šeststo leti — 21.00 Orkestrski koncert.

Nedelja, 27. 1.: 7.00 Majhen jutranji koncert — 8.05 Kmečka oddaja — 9.05 Moderna zabavna glasba — 11.00 Dunajski zajtrk z glasbo — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Plesna glasba ob petih — 18.00 Samo veselje z glasbo — 19.45 Pihalni orkester Rudi Platzter — 20.10 Kdo je storilec? Kriminalna igra.

Ponedeljek, 28. 1.: 8.15 Orkestrski koncert — 15.00 Posebej za vas — 15.45 Koroški knjižni količek — 16.00 Glasba zate — 16.55 Kulturne vesti — 17.00 Popoldanski koncert — 18.25 Za vas? Za vse! — 18.35 Mladina in gledališča — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci! — 20.15 In kaj mislite vi? Vsakodnevni problemi — 20.30 Za mesto in deželo — 21.30 Koroška domovinska kronika.

Torek, 29. 1.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Glasba Sergeja Prokofjeva — 15.00 Posebej za vas — 15.30 Glasba Ludwiga Beethovna — 16.00 Glasba zate — 17.00 Koncert pri kavi — 18.25 Če mene vprašate — 18.35 Novosti na knjižnem trgu — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci! — 20.15 „Močan kakor smrt“, slušna igra.

Sreda, 30. 1.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 15.00 Glasba za mladino — 15.45 Kako pride voda v drevo — 16.00 Glasba zate — 17.00 Popoldanski koncert — 18.15 Pomoč vsakdo potrebuje — 20.15 „La Cenerentola“, opera.

Četrtek, 31. 1.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Majhen jutranji koncert — 14.15 Ura pesmi — 15.15 Posebej za vas — 15.45 Ljudske pesmi — 17.00 Popoldanski koncert — 18.05 Kmečka oddaja — 18.35 Oddaja za mladino — 20.15 Koroški hišni koledar — 21.00 Zveneča alpska dežela.

Petek, 1. 2.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 15.00 Komorna glasba slovenskih komponistov — 16.00 Glasba zate — 16.55 Kulturne vesti — 17.00 Koncert pri kavi — 18.00 Na obisku pri koroških godbah na pihala — 19.00 Z Luise Martini po celum svetu — 20.15 Otroške pesmi od včasih in danes — 21.00 Zabavna glasba.

II. PROGRAM

Sobota, 26. 1.: 7.20 Jutranja glasba — 8.20 Da, to je moja melodija — 9.45 Zabavni zvoki — 13.20 Odmev iz Avstrije — 13.55 Agrarna politika — 14.00 Glasbeni spomini — 15.15 Znanj umetniki — 16.00 Za delavno ženo — 16.30 Od popevke do popevke — 17.10 Iz parlamenta — 18.00 Pedeset minut za vas — 19.10 Oddaja vicekanclerja — 19.35 Pariški ABC — 20.00 Avstrijska Hit-parada — 21.00 Strauss vam igra.

Nedelja, 27. 1.: 7.05 Veseli Kranjci vam igrajo — 8.15 Kaj je novoga? — 10.15 Dunajski zajtrk z glasbo — 11.15 Slavnostni koncert — 13.10 Za avtomobiliste — 14.30 „Smrt milijonarja“ — 15.00 Ljudstvo in domovina — 15.40 Koračnice — 16.00 Glasbeni mozaik — 19.10 Teden dni svetovnih dogajanj — 19.30 „Knjeginja čaršava“, opereta.

Ponedeljek, 28. 1.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 11.00 Ljudska glasba — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 14.25 Sodobni avstrijski komponisti — 15.30 Glasba za zabavo — 16.00 Otroška ura — 16.30 Koncertna ura — 17.40 Oddaja za žene — 18.00 Popevke se vrstijo — 19.30 Koncert dunajskih filharmonikov.

Torek, 29. 1.: 7.20 Jutranja glasba — 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 13.20 Teden pri Združenih narodih — 13.30 Znanj orkestri — 16.30 Življenje se začne pri šestdesetih — 17.10 Kulturne vesti — 17.15 Znanje za vse — 17.50 Esperanto — 18.00 Od popevke do popevke — 20.00 „In na nebu visi polno gosli...“ — 21.30 Lahko govorimo o tem.

Sreda, 30. 1.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 15.30 Mali orkester radia Dunaj — 17.40 Hišni zdravnik — 18.00 Popevka se vrstijo — 19.30 Halo! Tenagerji! — 20.15 Karusel Evropa — 21.10 Seine — Donova.

Četrtek, 31. 1.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 11.00 Ljudska glasba — 14.15 Znanj orkestri — 15.30 Nežni ritmi — 16.30 Koncertna ura — 17.40 Oddaja za žene — 18.00 Popevke se vrstijo — 19.30 Teden lahke glasbe — 22.15 Plesna glasba.

Petek, 1. 2.: 7.20 Jutranja glasba — 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 15.30 Glasba Nica Dostala — 16.00 Otroška ura — 16.30 Komorna glasba — 17.15 Znanje za vse — 18.00 Popevke se vrstijo — 19.30 „Divjakinja“, komedija — 21.00 Mi in gore — 21.25 Trefje znamenje.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 26. 1.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — 18.25 Na dom obujati mi spomin...

Nedelja, 27. 1.: 7.30 Duhovni nagovor. S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 28. 1.: 14.15 Poročila, objave: Pregled sporeda. Mladina za mladino. 10 minut za naše športnike — 18.00 Dober večer našim malim poslušalcem.

Torek, 29. 1.: 14.15 Poročila, objave. Iz življenja živali. **Sreda, 30. 1.:** 14.15 Poročila, objave. Kar želite za-igrati.

Četrtek, 31. 1.: 14.15 Poročila, objave. To in ono.

Petek, 1. 2.: 14.15 Poročila, objave. Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh. Danes igra za vas akordeon-orkester. Hišna imena v okolišju nekdanje humperske graščine na Koroškem.

TELEVIZIJA

Dnevne oddaje: 19.30 Zabeleženo za vas — 19.55 Kratko pred osmo — 20.00 Čas v sliki — 20.20 Mozaik kratkih filmov.

Sobota, 26. 1.: 19.00 Zabeleženo za vas — 19.45 Kratko pred osmo — 20.20 Kratki film — 20.30 Televizijska igra.

Nedelja, 27. 1.: 16.30 Šport — 17.15 Za otroke od 11 let — 17.45 Za mladino od 14 let: Ljudje od danes — 19.00 Sedem dni dogodkov — 20.00 Šport — 20.15 „Nedeljski sodniki“, igra.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 5.05, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 22.00, 23.00, 24.00.
Oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 — 202 m
UKV frekvenca 96,5 — 92,9 — 94,1 — 88,5 — 97,9 MHz
Dnevne oddaje: 5.00 Dobro jutro — 5.10 Nekaj domačih — 8.25 Zabavni kaleidoskop — 10.15 Od tod in ondod — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije ob 12.25 — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik.

Sobota, 26. 1.: 8.55 Za šolarje — 9.25 Ob glasbenem avtomatu — 9.45 Trio Avgusta Slanka — 12.15 Komorni zbor RTV Ljubljana poje slovenske narodne — 12.30 Od Straussa do Gershwinja — 13.30 Mala revija zabavne glasbe — 14.05 Iz čiške glasbene preteklosti — 14.35 Voščila — 15.15 Popoldanski glasbeni express — 17.50 Kitar in hammond orgle — 18.10 Popularni odlomki iz jugoslovanskih oper — 20.00 Novo v studiu 14 — 21.00 Za konec tedna ples.

Nedelja, 27. 1.: 6.30 Napotki za turiste — 8.27 „Dobre pesmi velikih mojstrov“ — 8.47 Lepe melodije — 9.05 Za ljubitelje simfonije glasbe — 10.00 Se pomnite, tovariši — 10.30 Matineja narodne in domače glasbe — 12.05 Voščila — 13.30 Za našo vas — 14.00 Koncert pri vas doma — 14.15 Voščila — 15.15 Veseli ritmi — 15.30 Glasba v prazničnih zasedbah — 16.00 Humoreska tedna — 16.20 Orglice s popevkami in prijetnimi melodijami — 17.05 Hammond orgle — 18.30 Športna nedelja — 20.00 Izberite svojo melodijo — 21.00 Ruska opera „Rajsko leto 1836“.

Ponedeljek, 28. 1.: 8.05 Norveške in slovaške narodne — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Gašper Dermola poje slovenske narodne — 12.15 Zadovoljni Kranjci so v gosteh — 12.30 Izbrali smo za vas — 15.05 Mariborski operni pevci pred mikrofonom — 14.35 Voščila — 15.15 Od melodije do melodije — 15.40 Literarni sprehod — 16.00 Vsak dan za vas — 17.45 Igra ansambel Jožeta Privška — 18.10 Kvintet Milana Vitka iz Maribora — 18.25 Prvi večerni ples — 20.00 Simfonični koncert.

Torek, 29. 1.: 8.40 Izlet na Havaje — 8.55 Kako so naši pradedje tlačanili — 9.45 Poljske narodne pesmi — 12.15 Poje Ljubljanski oktet — 12.30 Za vsakogar nekaj — 13.30 Pihavci med seboj — 14.35 Kadar bom vandr... — 15.15 Klavir in veliki zabavni orkestri — 15.30 V tork nasvidenje — 17.05 Koncert po željah — 18.45 S knjižnega trga — 20.15 Radijska igra „Strastni mislec“ — 21.17 Naš nočni kaleidoskop.

Sreda, 30. 1.: 8.05 Pot v vesolje... — 8.55 Pisani svet pravljic in zgodb — 9.25 Poje Doan Martin — 10.15 Sejem plošč — 10.45 Človek in zdravje — 12.15 Dobri znanci igrajo in poje — 12.30 Iz novjša operne literaturo — 13.30 Lepe melodije — 15.15 Zabavna glasba na šestih strunah — 18.10 Od popevke do popevke — 18.30 Nemška narodna kesmi — 18.45 Ljudski parlament — 20.00 Giacomo Puccini: TOSCA, opera — 22.15 Jugoslovanska zabavna glasba.

Četrtek, 31. 1.: 8.20 Nekaj glasbe ob delu — 8.55 Za šolarje — 9.25 Odlomki iz „Gorenjskega slavčka“ — 10.15 Intermezzo s klavirjem — 12.15 Pihalni orkester — 12.30 Melodije in ritmi — 13.30 Iz del Petra Iljiča Čajkovskega — 14.05 Pojeta Ralko Irgolič in Ljiljana Petrovič — 14.35 Voščila — 15.15 Stari Dunaj — 15.30 Turistična oddaja — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.10 Majhna prodajalna plošč — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 20.45 Nekaj južnih ritmov — 21.00 Izročila XX. stoletja.

Petek, 1. 2.: 8.05 Klarinet in rog — 8.30 Izbrali smo po vašem okusu — 8.55 Pionirski lednik — 9.25 Iz balelov — 12.15 Slovenske narodne ob spremljavi harmonike — 12.30 Igra pianist Fred Došek — 12.45 Pojoča godala — 13.30 Tisoč pisanih taktov za razvedrilo — 14.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 15.15 Napotki za turiste — 15.20 Popevke slovenskih avtorjev — 15.45 Jezikovni pogovori — 17.05 Ura z jugoslovanskimi skladatelji — 18.10 Češke popevke — 20.00 Ansambel Jože Kampež — 20.15 Tedenski zunanje-politični pregled — 21.00 Igra pianist Erol Gardner — 21.15 Oddaja o morju in pomočnikih.

Elastisch bleiben!

Bei nachlassender Spannkraft und verminderter Leistungsfähigkeit greifen Sie zu dem „Jungbrunnen der Natur“. Die Wirkstoffe des Knoblauchs, in Weizenkeimöl gelöst, sind konzentriert in den Klosterfrau Aktiv-Kapseln enthalten. Diese Kapseln dienen zur Aktivierung nachlassender Elastizität, vor allem auch in zunehmendem Alter.

48 Kapseln S 27,—
Kürpackung 150 St. S 69,—
In Apotheken u. Drogerien

Klosterfrau
Aktiv
KAPSELN
nach Dr. Doerenkamp

Izdejalatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec - Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje. — Dopolni naj se pošiljajo na naslov: Celovec - Klagenfurt 2, Postfach 124.

Ta teden vam priporočamo: Pesmi in pesniške zbirke

- Oton Župančič: O DOMOVINA, 100 str., pl. 30 šil.
- Tone Pavček: SANJE ŽIVIMO DALJE, 80 str., pl. 32 šil.
- Branko Žužek: PADAJO ROŽNATI LISTI, 64 str., ilustr. pl. 20 šil.
- Kovič-Zlobec-Menart-Pavček: PESMI ŠTIRIH, 136 str., br. 15 šil.
- Valentin Vodnik: IZBRANE PESMI, 216 str., pl. 27 šil.
- Jože Udovč: OGLEDALO SANI, 164 str., ilustr. pl. 28 šil.
- Alojz Gradnik: HARFA V VETRU, 300 str., ilustr. pl. 26 šil.
- Matej Bor: BRŠLIJAN NAD JEZOM, 128 str., br. 8 šil.
- Pavel Golica: IZBRANE PESMI, 208 str., pl. 19 šil.
- Cvetko Golar: VESELI SVATJE, 64 str., ilustr. ppl. 11 šil.
- Tone Seliskar: PESMI IN SPEVI, 152 str., pl. 16 šil.
- Erna Muser: VSTAL BO VIHAR, 142 str., ilustr. br. 13 šil.
- VENČEK LJUDSKIH PESMI, 128 str., ilustr. br. 8 šil.

„Naša knjiga“, Celovec, Wulfengasse

SMUČANJE

Veliki uspehi avstrijskih mladenk

Drugo veliko internacionalno tekmovanje, na katerem so sodelovale vse najboljše smučarke sveta, je mladi avstrijski ekipi prineslo velike in nesporne zmage. Schruns-Tschaguns na Predarlskem je bil prizorišče dvojnih zmag Jahnove in Hecherjeve, ki sta odlično popravili nekatere spodrsnjaje iz Švice. V slalomu je bila Jahnova skoraj za tri sekunde hitreje na cilju kot rojakinja Netzer, katera je pred Nemko Henebergerjevo zasedla drugo mesto; Traudl Hecher je bila šesta. Tudi v veleslalomu smo bili priče grandioznega uspeha Jahnove, kateri je bila tokrat skoraj enakovredna Francozinja Marielle Goitschel. Traudl je bila tokrat uspešnejša in je zasedla že tretje mesto; Netzerjeva pa je bila peta. V smuku je padla odločitev za kombinacijo. Hecherjeva je po odlični vožnji s prednostjo dveh sekund

Na 24. Hahnenkammskem tekmovanju v Kitzbühlu je Ernst Falch v slalomu kot najboljši avstrijski tekmovalac zasedel 6. mesto.

pred drugoplasirano Netzer tudi tokrat dokazala, da je trenutno najhitrejša smučarka na svetu. Marianni smuk ne »leži«, vendar je tokrat prekosila samo sebe in dosegla osmo mesto. Tako so naša dekleta v kombinaciji slavila trojno zmago: 1. Netzer, 2. Hecher, 3. Jahn. Francozinje so tokrat popolnoma odpovedale. Med prvo deseterico, katero sestavlja 8 Avstrij in Švicarka Obrecht, se je uspelo plasirati samo mladi Annie Famose.

Polom Avstrijcev v slalomu

Na 24. Hahnenkammskem tekmovanju v Kitzbühlu se je znova srečala svetovna elita alpskih smučarjev, ki se je za trdno odločila tokrat prekositi svetovnega prvaka Schranza. Junaku Lauberhorna so tokrat odpovedali živci in v svoji specialni disciplini — v smuku, je zasedel šele 9. mesto. Naši tekmovalci so z dvema najhitrejšima slavili dvojno zmago. Prvi je bil Egon Zimmermann pred dvajsetletnim Nindlom in Nemcem Bartelsom, najboljši Francoz Lacroix pa je zasedel 4. mesto. Slalom se je za naše zastopstvo odlično začel, saj je po prvem spustu vse kazalo, da bomo zopet doživeli dvojno zmago. S pravo demonstracijo tehnike in kačje gibčnosti je navdušil Pepi Stiegler iz Lienza, ki je daleč prekosil svoje tekmece. Drugi slalom pa se je za avstrijsko zastopstvo katastrofalno končal. Potem, ko je zastopnik Zahodne Nemčije

Ludwig Leitner z odlično vožnjo dosegel najboljši čas, sta morala naša tekmovalca Stiegler in Netzer tvegati vse. S padcem so bile v hipu podrti njune sanje o zmagi. Prvo mesto je osvojil Leitner, kateremu sledita Francoz Perillat in Švicar Mathis. Najboljši Avstrijec Falch je zasedel šele 6. mesto. V kombinaciji je rešil čast prirediteljev Egon Zimmermann, ki je z minimalno prednostjo zmagal pred Nemcem Bartelsom in Francozom Lacroixom, medtem ko so naši ostali zastopniki Burger, Netzer in Hias Leitner zasedli mesta 8, 9 in 10.

HOKEJ NA LEDU

Dve zmagi in dva poraza celovških atletikov

Pretekli teden je gostovala v Celovcu reprezentanca Romunije, ki je zapustila odličen vtis. Celovčani so doživeli letošnji največji poraz z 0:6. Naslednji gostje so bili Kanad-

čani, kateri pa še daleč niso uspeli predstaviti kvalitetnega hokeja svoje dežele. Raiderji so izgubili z 8:4 po borbi, v kateri so mnogo bolj prišle do izraza njihove boksarske kot hokejske sposobnosti. Dvema prijateljskim srečanjem je sledil prvenstveni nastop proti tradicionalnemu nasprotniku iz Innsbrucka, ki je z domačimi Atletiki opravil s 5:2. Celovčani so sicer pokazali dokaj dopadljivo in borbeno igro, vendar so imeli v vratarju Hübnerju izredno nezanesljivega igralca, ki je največji krivec za visoki poraz.

Po odslovitvi Palmerja in Williamsa se celovško moštvo nahaja sicer v majhni krizi, ki pa ob pogledu na celotno raven avstrijskega hokeja ni ravno zaskrbljujoča. Tudi laik bo takoj opazil veliko razliko v prvenstvenih nastopih, kjer ekipe nastopajo le z enim inozemcem. Splošna kvaliteta je naravnost katastrofalna. Tirolci, ki so znova dobili nazaj svojega

V nedeljo, 27. januarja ob 14. uri na Šentjanjskih Rutah

TEKMA V VELESLOLOMU

Po tekmi razdelitev nagrad pri Tischlarju v Št. Janžu.

Športno društvo Št. Janž

Regana, zagotavljajo, da bodo postali naslednje leto ena najmočnejših ekip Evrope, ker je gost iz »novega sveta« obljubil, da bo iz Kanade posredoval vsaj dva odlična igralca. Tudi Celovčani nameravajo poslati na svetovno prvenstvo v Stockholm svoje oglednike, ki naj bi se poskušali sporazumeti z odgovarjajočimi igralci. Celovčani so se končno razvedrili. Otožno se spominjajo časov Hemmerlinga in Edwardsa; današnje tekme mladega domačega moštva jih ne zanimajo več. Dvorana je ob vsaki tekmi vidno bolj prazna. Odgovorni pravijo, da ne morejo več nazaj. Zato bodo v naslednji sezoni barve Celovčanov zastopali novi Kanadčani, ki bodo prav gotovo bolje obvladali svoj posel. Koliko bo ta način hokejske politike koristil mladim domačim igralcem, pa je drugo vprašanje.